

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านพญาเย็น หมู่ 13 ตำบลพญาเย็น
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

นายวีรยุทธ จินากุล

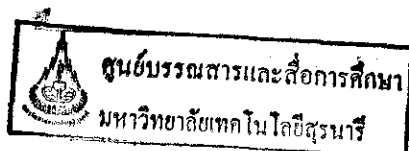
สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-533-122-8

บทคัดย่อ

วิริยภท จินากุล : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านพญาเย็น หมู่ 13 ตำบลพญาเย็น
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา: อาจารย์ นรินทร ฉิมสุนทร , 202...หน้า

ISBN 974-533-122-8

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพญาเย็น กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านพญาเย็น ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างเดือน ธันวาคม 2544 – กรกฎาคม 2545 กรณีศึกษาการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน การบริหารงานกองทุน สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของราษฎร

การก่อตั้งและบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน โดยผู้ใหญ่บ้านนำประชุมราษฎรทุกครอบครัว และแจ้งไปถึงนายอำเภอเพื่อให้เกษตรประจำตำบลเข้าสังเกตการณ์ มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 15 คน มีสมาชิกกองทุน 151 คน ผู้กู้เงิน 63 คน จำนวนเงินที่อนุมัติให้กู้ทั้งหมด 895,000 บาท ปัจจุบันคงเหลือ 105,000 บาท

ความเป็นอยู่ของประชาชนหมู่บ้านพญาเย็นตั้งอยู่รวมกันเป็นชุมชนใหญ่ มีภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม พื้นที่อุดมสมบูรณ์ ไม่ขาดแคลนน้ำในการเกษตรและน้ำดื่มน้ำใช้ เงินที่กู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้าน สามารถสร้างงาน สร้างรายได้เพิ่มขึ้น ทำรายได้ที่ดีให้กับประชาชน อาชีพหลัก ประกอบอาชีพทางการเกษตร เลี้ยงสัตว์ (เลี้ยงไก่พื้นบ้าน) ทำสวนน้อยหน้า มะม่วง มะขามหวาน และทำไร่ข้าวโพด ซึ่งสร้างรายได้ให้แก่ผู้กู้เงินเพียงพอสำหรับเลี้ยงครอบครัว เงินที่ชาวบ้านกู้ยืมสามารถพัฒนาอาชีพและเพิ่มรายได้ของชาวบ้านดีขึ้น ซึ่งเงิน 1 ล้านบาท เพียงพอสำหรับผู้กู้ยืมในหมู่บ้าน การบริหารงานเป็นไปตามหลักการบริหารหรือการจัดการที่ค่อนข้างสมบูรณ์ ทั้งด้านการวางแผน การจัดองค์การ การควบคุมงาน

ปัจจัยจากที่ส่งผลสำเร็จ ได้แก่ ความร่วมมือจากประชาชนในหมู่บ้าน การมีแผนนโยบายจาก ส่วนกลางเป็นคู่มือในการปฏิบัติงาน การสนับสนุนด้านวิชาการ การติดตามผล และได้รับการ สนับสนุนงบประมาณเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่กองทุนหมู่บ้านในการบริหารงาน

สาขาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....*วิรัช จันท...*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*วิรัช*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....*วิรัช*.....

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

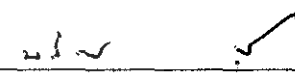
หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์นรินทร์ นิมสุนทร)

กรรมการสอบ

(อาจารย์นรินทร์ นิมสุนทร)

(อาจารย์ ดร.พิศกดี ศรีเยี่ยม)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ _____ เดือน _____ ปี.ศ. 2545

- 9 ต.ค. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จรุด่างด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่งทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์ นรินทร ฉิมสุนทร อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต ไช้มุกด์ และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ

- พัฒนาการอำเภอปากช่อง ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่และสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน

- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวกและขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

วิรุทธ จินาภูต

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก-ข
หน้าอ้อมมีติ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ-ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ.....	3
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	3
4. วิธีดำเนินการ.....	6
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมิน โครงการ.....	7
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์.....	8
2. ระเบียบที่เกี่ยวข้อง	
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน.....	10
และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544	
- แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ.....	13
ชุมชนเมือง	
- แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและ.....	14
ชุมชนเมือง	
3. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	15
4. หลักการประเมิน โครงการแบบซัพพอร์ตโมเดล.....	20
5. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	20

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

1. รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ.....	21
2. ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล.....	23
3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา.....	24
4. ตัวชี้วัดการประเมิน โครงการ โดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา.....	25
5. ตัวชี้วัดการประมวลเทคนิควิธีและตัวแปรที่ศึกษา.....	28
6. ข้อจำกัดของการทำสารนิพนธ์.....	29
7. การแจกแจงตัวแปรและลักษณะของค่าของตัวแปร.....	29

บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	36
2. ผลการประเมิน โครงการ โดยภาพรวม.....	49
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้.....	53
4. สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	54

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	58
2. วิธีการดำเนินการ.....	58
3. ผลการดำเนินการ.....	59
4. อภิปรายผล.....	60
5. ข้อเสนอแนะ.....	62

บรรณานุกรม..... 64

ภาคผนวก..... 65

ภาคผนวก ก	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุน.....	ก-1
	หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544	
ภาคผนวก ข	การจัดทำรายงานตามแบบต่าง ๆ.....	ข-1
ภาคผนวก ค	แบบรายงานการเก็บข้อมูล บร 1 – บร 12.....	ค-1

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	5
ตารางที่ 2	จำนวนร้อยละของประชากร.....	43
ตารางที่ 3	จำนวนร้อยละของอายุของประชากรจำแนกตามเพศ.....	44
ตารางที่ 4	จำนวนร้อยละของการศึกษาของประชากร.....	44
ตารางที่ 5	การประกอบอาชีพของประชากร.....	45
ตารางที่ 6	การถือครองที่ดินทำกินของประชากร.....	46
ตารางที่ 7	แหล่งน้ำในหมู่บ้าน.....	46
ตารางที่ 8	รายได้ของประชากร.....	47
ตารางที่ 9	แสดงจำนวนผลผลิตต่างๆในด้านการเกษตร.....	47
ตารางที่ 10	การเป็นหนี้สินของประชากร.....	48
ตารางที่ 11	แสดงช่วงจำนวนเงินที่เป็นหนี้.....	49

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยมีการพัฒนาสมัยใหม่ ที่ว่าด้วยการวางแผน (Planned Development) โดยเริ่มตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2505) จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นระยะต้นของแผนฉบับที่ 9 (2545-2549) ในยุคต้นๆ ยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนพัฒนาฉบับที่ 1 ถึง ฉบับที่ 3 ได้เน้นการลงทุนที่ภาครัฐส่งเสริมการผลิตภาคอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า (Import substitution) แผนพัฒนาฯ ในฉบับต่อๆ มาได้เน้นที่จะให้ประเทศไทยเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Newly industrialize countries: NICs) ผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก (Export oriented) มีการเปิดรับการลงทุนจากต่างประเทศไปจนถึงการเปิดตลาดเสรีทางการค้าที่ขยายตัวต่อไปยังการเงินและการลงทุน โดยการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกในปัจจุบันเกือบ 40 ปี ของการพัฒนาสมัยใหม่ ประเทศไทยถูกมองว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าวัดกันด้วยการเปลี่ยนแปลงระดับรายได้ต่อหัวและตัวชี้วัดทางประชากร แต่การศึกษาวิจัยจำนวนมากได้พบว่าการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของประเทศไทยนั้น ไม่ได้ช่วยให้สังคมหลุดพ้นจากสถานะความด้อยพัฒนา เพราะจนถึงปัจจุบันนี้ สังคมต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ที่ซับซ้อน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาของการเลื่อมล้ำทางสังคม และเศรษฐกิจระหว่างเมืองกับชนบท ปัญหาความไม่เป็นธรรมของระบบกรรมสิทธิ์และการถือครองทรัพย์สิน ปัญหาการเอาใจเอาเปรียบแรงงานผู้หญิงและเด็ก ปัญหาการเสื่อมโทรมของศีลธรรมและ จิตใจ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาการทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติทำให้เกิดคำพูดที่ว่า " ยิ่งพัฒนา ยิ่งด้อยพัฒนา " หรือ " เติบโต แต่ไม่พัฒนา " สื่อความหมายว่า ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น จากเงินลงทุนและเทคโนโลยีจากภายนอกนั้น ย่อมไม่ยั่งยืนและก่อให้เกิดการพึ่งพาที่ไม่รู้จบ ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นยิ่งทวีความรุนแรง และซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เมื่อเกิดวิกฤต

เศรษฐกิจขึ้นทั่วโลก ในปี พ.ศ. 2540 รวมทั้งประเทศไทยด้วย รัฐบาลได้ประกาศค่าเงินลอยตัว ทำให้บริษัทห้างร้านต่างๆ ขาดทุนและล้มละลายมีการปลดพนักงาน เกิดการว่างงานสูง มีการก่ออาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น ปัญหายาเสพติดทวีความรุนแรงมากขึ้น แรงงานต่างๆ ที่เคยกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปตามกรุงเทพฯ ต่างอพยพกลับบ้านเกิด ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ทำให้รัฐบาลต้องหันกลับมามอง และ แก้ปัญหาที่ฐานราก ชี้คแนวทางการพัฒนาประเทศตามแนวพระราชดำริส ของพระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัวเกี่ยวกับ "เศรษฐกิจพอเพียง" ซึ่ง คำว่า "พอเพียง (Sufficiency) " นั้น หมายถึง พอเพียงทั้งระดับตนเอง ครัวเรือน ชุมชน และประเทศชาติ ไม่เดือดร้อน ไม่ขัดสน มีเพียงพอที่จะสนองความต้องการได้โดยไม่ขาดแคลน ทำให้พึ่งตนเองได้ ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น และขณะเดียวกันทั่วโลกมีการพูดถึงและแสวงหาแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแบบยั่งยืนกันมาก นักวิชาการ นักการเมือง ตลอดจนนักพัฒนาควรศึกษาและพัฒนาแนวความคิดการพัฒนาแบบยั่งยืน และ ต้องคำนึงถึง ความยั่งยืนของเศรษฐกิจ ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืนของสังคม อย่างสอดคล้องประสานซึ่งกันและกัน ซึ่งก็ได้ใช้เป็นแนวทางการทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) โดยสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและ มีวิสัยทัศน์ เพื่อมุ่งพัฒนาให้สังคมไทยเป็นสังคมที่พึงประสงค์โดยพัฒนาสังคมให้ เข้มแข็ง และประกอบด้วยคุณภาพ 3 ด้าน คือ สังคมแห่งคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทร ยึดหลักปรัชญา " เศรษฐกิจพอเพียง "

ในปี พ.ศ. 2544 นโยบายของรัฐบาลยุคปัจจุบันโดยมี ฯพลฯ พ.ต.ท.ดร. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้จัดตั้งให้มีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เพื่อจะทราบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านของแต่ละชุมชนท้องถิ่นบรรลุวัตถุประสงค์ ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใด จึงสมควรมีการประเมินกองทุนหมู่บ้าน โดยนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต ที่เข้ามาประจำอยู่ในหมู่บ้านนั้นๆ และเขียนรายงานการประเมิน ในรูปของ "สารนิพนธ์ (Substantive Report)" เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงของแต่ละท้องถิ่น และเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักศึกษา ในด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีความเจริญและยั่งยืนตลอดไป

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน หมู่ 13 ต.พญาเย็น อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

2.1.1 ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย หรือสวัสดิภาพของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน หมู่ 13 ต.พญาเย็น อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

2.1.2 ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

2.1.3 ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.1.4 เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกันทั้งทางสังคมก็มีภูมิคุ้มกัน

2.1.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง

2.3 เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

2.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้าน หมู่ 13 ต.พญาเย็น อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของหมู่บ้านตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

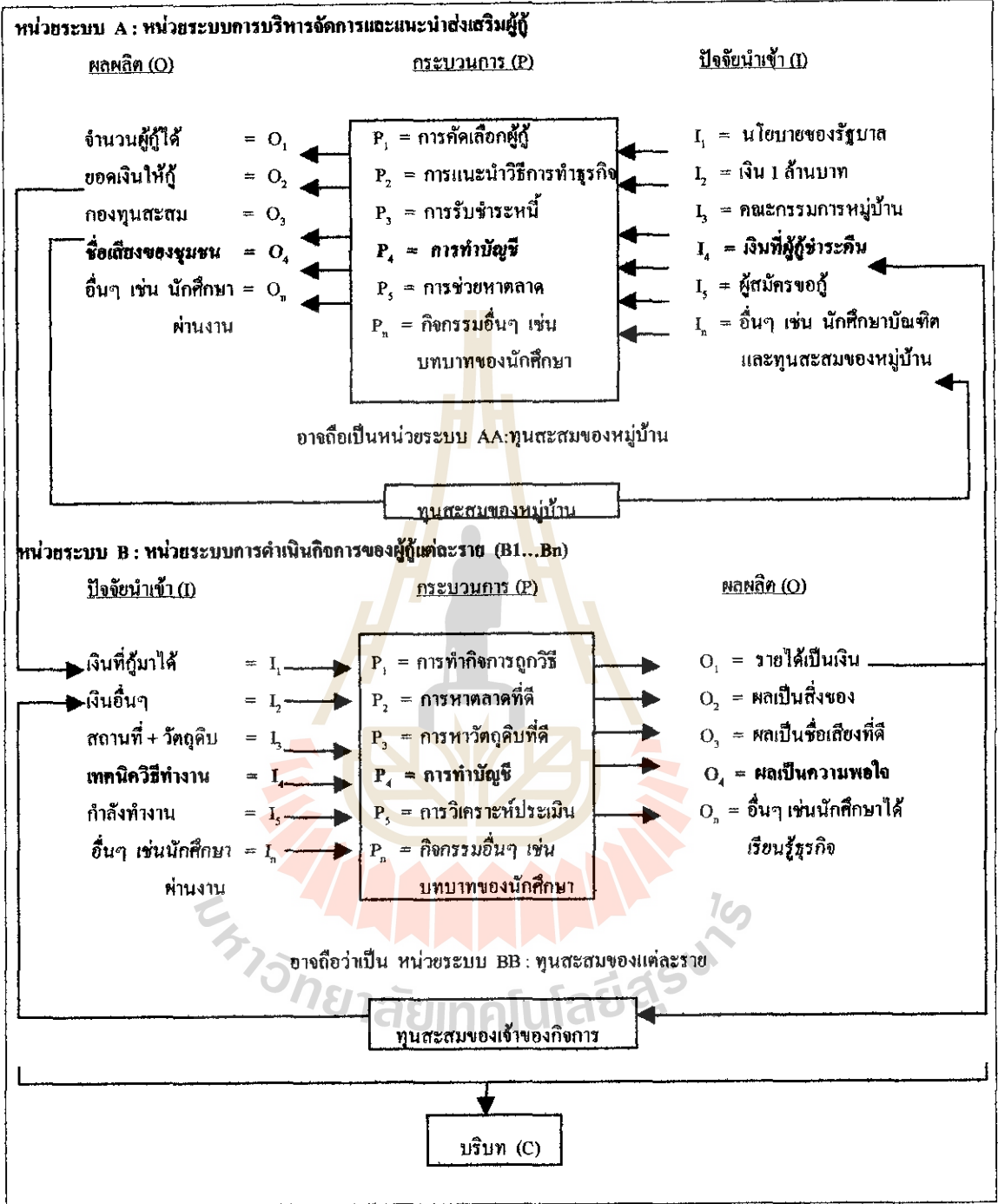
3. กรอบแนวคิดทฤษฎี

กรอบแนวคิดทฤษฎีหรือต้นแบบทางความคิดที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านครั้งนี้ ได้แก่ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยที่อักษรมีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

กองทุนหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นแล้วในแต่ละชุมชนท้องถิ่น ถือได้ว่าเป็นหน่วยอนุระบบ (A Subsystem Unit) ของหน่วยอนุระบบชุมชนท้องถิ่นนั้น หน่วยอนุระบบกองทุนหมู่บ้านย่อมต้องทำหน้าที่เลี้ยงช้าง และประสานเชื่อมโยงก้าวหน้าไปพร้อมๆกันกับหน่วย อนุระบบอื่นๆเช่นหน่วย อนุระบบการปกครอง หน่วยอนุระบบการอาชีพ หน่วยอนุระบบการนับถือศาสนา ฯลฯ เพื่อร่วมกัน สร้างให้บรรลุผล (Output) โดยรวมของหน่วยอนุระบบชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ หน่วยอนุระบบกองทุน หมู่บ้านแต่ละกองทุนยังมีหน่วยอนุระบบย่อยๆ ของมันเองอีก ได้แก่ สมาชิก และผู้กู้แต่ละราย ย่อม ต้องช่วยกันสร้างความเจริญและความเข้มแข็งให้แก่กองทุนอย่างยั่งยืน (ดังแผนภาพที่ 1) แสดงให้ เห็นถึงองค์ประกอบและการทำงานอย่างเชื่อมโยงกันของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน (หน่วยระบบ A) กับหน่วยระบบผู้กู้ทุกราย (หน่วยระบบ B1-Bn)

จากแผนภูมิที่ 1 นี้แสดงโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้จึงประกอบ ด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำ ส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือหน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่การดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละ โดยมีหน่วย ระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ตามรายการต่างๆ ดังปรากฏในแผน ภูมิ มีกระบวนการทำงาน ได้แก่ P ตามรายการต่างๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ และมีผลผลิต ได้แก่ O ตามรายการต่างๆ ดังปรากฏในแผนภาพ

หน่วยระบบ B คล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละรายมีปัจจัยนำ เข้า ได้แก่ I ที่นำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย มี P คือ กระบวนการทำอาชีพตามรายการและมี O ได้แก่ ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่ หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนิน กิจการให้ได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

บริบท C ในที่หมายรวมถึงบริบทหน่วยระบบ A และ B เช่น สภาพภูมิประเทศและ ประชากรของชุมชนตลอดจน สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยว กับกองทุนดังกล่าว

4.วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน หมู่ 13 ต.พญาเย็น อ.ปากช่อง จ. นครราชสีมา มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน หมู่ 13 ต.พญาเย็น อ.ปากช่อง จ. นครราชสีมา

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านที่ผู้ทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงาน

ขั้นที่ 3 ใช้ ซิปพ์โมเดล วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะ ทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. บางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 ประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 และบทที่ 4

ขั้นที่ 6 ลงมือเขียน บทที่ 1,2,3,4,5 บรรณานุกรม และภาคผนวกจนสมบูรณ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมิน

ผลการศึกษาครั้งนี้ได้ประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่างๆที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนฯ
3. ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและ แนวทางวัดความสำเร็จในโครงการการพัฒนาต่างๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชน
4. ผู้ศึกษาได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่างๆอย่างเป็นระบบได้

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ความนำ

หลักวิชาต่างๆ ที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักวิชาผู้ทำสารนิพนธ์ได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่นๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมิน ที่นำมาใช้ในการประเมินในครั้งนี้มีความถูกต้องและมีความเหมาะสมเหตุผลในทางวิชาการหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมินดังกล่าวมี 9 ด้าน ได้แก่

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมิน โครงการ รูปแบบการประเมินแบบ ซิฟฟ์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐบาลในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริม สร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็ก

นโยบายการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติสำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) การบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
- 3) การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
- 4) การติดตามผลและการประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

ตามความในข้อ 10 (8) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงออกระเบียบไว้ในหมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติข้อ 5 ปรัชญาและหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คือ

1. เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
2. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง
3. เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
4. เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
5. กระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นและพัฒนาในหมู่บ้านและชุมชน

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านนการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งสรุปประเด็นสำคัญๆ เกี่ยวกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ได้ดังนี้

1. ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคาร

อมติน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขานุการนายรัฐมนตรีเป็นกรรมการ และ เลขานุการ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งคณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการจำนวนไม่เกิน 3 คน

ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งเป็นคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ จำนวนอย่างน้อย 3 คน แต่ไม่เกิน 7 คน

2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการผู้พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้น ในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่งให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดวาระวาระหนึ่ง หากยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

3. นอกจากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อครบวาระสองปีแล้วยังพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

ตาย

ลาออก

เป็นบุคคลล้มละลาย

คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง

เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

ได้รับโทษจำคุก ได้คำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

4. การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่ประชุมหรือ ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานกรรมการผู้อาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการรกรคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

5. คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแก่กองทุน

กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้กองทุน

จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้งและแนวทางการบริหารกองทุน

ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหาและจัดสรรผลประโยชน์

ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและการบริหารกองทุน

แต่งตั้งอนุกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้

ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่นๆ เพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้

เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงานหรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นกรรมการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติโดยจะ ให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้ง อาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้

รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือ ตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

6. การประชุมของคณะอนุกรรมการในข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

7. ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้ เบี้ยประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุมและค่าตอบแทนที่ปรึกษาซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยเบิกจ่ายจากสำนักนายกรัฐมนตรี

หมวด 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

2. สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ

ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ

ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและ

กองทุน

ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน

ทุน

ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์การต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมพร้อมในการจัดตั้งกองทุนและ แนวทางการบริหาร

จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน

พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการ ในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน

ให้การสนับสนุน ปกษาหรือ / และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน

ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน

รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานต่อคณะกรรมการ

ดำเนินการตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3. แบบติดตามคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆเนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่

จะต้องมีครัวเรือนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม

การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. เป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในบ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลา ไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการ
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนันไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ไม่มีประวัติเสียหายทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถหรือคนเสมือน ไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดหรือการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดคือตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก
7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์การ หรือหน่วยงานที่สังกัด
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
9. ไม่เป็นผู้เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20(3) และ(4)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 4.1 ระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
- 4.2 ระเบียบข้อบังคับ มีข้อกำหนดในเรื่องต่อไปนี้
 - 4.2.1 ข้อบังคับเกี่ยวกับสมาชิกภาพ (การเข้าเป็นสมาชิก การลาออก การฝากเงิน ออม การถือหุ้น ค่าธรรมเนียม และอื่นๆที่เกี่ยวกับสมาชิก)

- 4.2.2 ข้อบังคับเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงินของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 4.2.3 ข้อบังคับเกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน และการชำระคืนเงินกู้
- 4.2.4 ข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีของกองทุน
- 4.2.5 วิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับกำหนดขึ้น โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง และประชาชนในหมู่บ้านร่วมกันกำหนดขึ้น

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพญาเย็น หมู่ 13 ต.พญาเย็น อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา มีดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้งบ้าน บ้านพญาเย็น หมู่ 13 ต.พญาเย็น อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา
2. วัตถุประสงค์

ให้เงินกองทุนหมู่บ้าน บ้านพญาเย็น หมู่ 13 ต.พญาเย็น อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการกองทุน ภายใต้การปฏิบัติตามระเบียบ หรือข้อบังคับที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนดโดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการดังนี้

- (1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิการที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้าน
- (2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารการจัดการเงินทุนของชุมชนเอง
- (3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา เสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้าน
- (4) เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจสังคม และศักยภาพของประชาชนในหมู่บ้าน

แหล่งที่มาของกองทุน

กองทุนหมู่บ้าน บ้านพญาเย็น หมู่ 13 ต.พญาเย็น อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

- (1) เงินที่ได้จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ

(2) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้โดยปราศจากภาระผูกพัน

(3) เงินกู้ยืม

(4) ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

(5) เงินฝากสัจจะ และเงินรับฝาก

(6) เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กร

(7) เงินและทรัพย์สินอื่น ๆ

คุณสมบัติของสมาชิก

คุณสมบัติของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน บ้านพญาเย็น หมู่ 13 ต.พญาเย็น อ.ปากช่อง จ. นครราชสีมา มีดังนี้

บุคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพที่สุจริต โดยไม่จำกัดอายุที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้าน

กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกลุ่มองค์กรอื่น ๆ

การสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน บ้านพญาเย็น หมู่ 13 ต.พญาเย็น อ.ปากช่อง จ. นครราชสีมา

การสมัครเข้าเป็นสมาชิกทุกประเภทให้ยื่นใบสมัครตามแบบที่กำหนดต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พร้อมทั้งชำระค่าสมัครเป็นเงิน 10 บาท ค่าหุ้น ๆ ละ 100 บาท

การฟื้นฟูสภาพจากการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน บ้านพญาเย็น หมู่ 13 ต.พญาเย็น อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

สมาชิกฟื้นฟูสภาพของสมาชิกสิ้นสุดลงด้วยสาเหตุใด ดังต่อไปนี้

ตาย

ลาออก โดยยื่นใบลาออกต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ขาดการส่งสัจจะติดต่อกันเป็นเวลากว่า 4 เดือน

ขาดการชำระเบี้ยปรับตามข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีมติให้เป็นเอกฉันท์ให้ออก

ที่ประชุมใหญ่มีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงไม่ต่ำกว่า 2 ใน 3 ขององค์ประชุม

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องมีการจัดทำกรอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน ยื่นต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้

2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท การอนุมัติเงินกู้ถูกเงินให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

3. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนคณะกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ ให้ผู้ขอกู้ได้รับการอนุมัติเงินกู้เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็ว

การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าในบัญชีของผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน ตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน

4. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

5. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก และประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

6. กำหนดชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา โดยผู้กู้ต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคาร และนำหลักฐานการชำระคืนเงินกู้มอบให้คณะกรรมการกองทุน

7. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขกำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระเว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันชำระหนี้

คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กู้อย่างหนึ่งรายใดก็ได้เมื่อมีเหตุผลอันสมควร และด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่ง หรือดำเนินการอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้ทันที

ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในคำขอกู้ยืมเงินพ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากวันยกเลิกสัญญา และห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี

กรณีกองทุนหมู่บ้านพญาเย็น มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ มีดังนี้

1. การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน เสนอโดยสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ดังนี้

กลุ่มอาชีพ กลุ่มองค์กรที่มีการลงทุนด้านเศรษฐกิจ

กลุ่มองค์กร ที่มีการลงทุนด้านเศรษฐกิจ

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการเกษตร

รายบุคคล

2. การอนุมัติการให้กู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านพญาเย็น โดยยึดหลักการดังนี้

ก. กลุ่มอาชีพ กลุ่มองค์กร ที่มีการลงทุนด้านเศรษฐกิจ

มีคณะกรรมการบริการกลุ่ม

มีทุนของกลุ่ม

มีกิจกรรมต่อเนื่อง

มีการจัดทำทะเบียนบัญชีถูกต้อง ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน

ข. กลุ่มเพื่อการผลิตเป็นผู้ยืม

เป็นที่จัดตั้งขึ้นตามหลักการที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด

ดำเนินการมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 6 เดือน

ค. สมาชิกที่กู้เป็นรายบุคคล

เป็นสมาชิกแล้วไม่ต่ำกว่า 1 เดือน

เป็นผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

3. ลักษณะ โครงการที่มีสิทธิกู้ยืมเงิน

3.1 เป็นการลงทุนเพื่อการผลิต หรือปรับปรุงกิจการ

3.2 เป็นการลงทุนเพื่อขยายกิจการ เครือข่ายของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

3.3 เป็นการลงทุนเพื่อประกอบอาชีพทางด้านการเกษตร เช่น การเลี้ยงสัตว์

การเพาะปลูกพืชไร่ พืชสวน และการประมง

3.4 เป็นการลงทุนเพื่อการผลิตและการขยายกิจการทางด้านอุตสาหกรรมในครัว

เรือน เช่น หัตถกรรมพื้นบ้าน การทอผ้า การเลี้ยงไหม การตีเหล็ก และการทำ

ของชำร่วย

3.5 การลงทุนค้าขาย

3.6 การลงทุนเพื่อการประกอบอาชีพด้านช่างต่าง ๆ

3.7 การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน

3.8 การดำเนินการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเห็นสมควร

4. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้ ดังนี้

การกู้ยืมเงินเป็นรายบุคคลไม่เกินรายละ สองหมื่นบาท

การกู้ยืมเป็นกลุ่มไม่เกินกลุ่มละ ห้าหมื่นบาท โดยการเรียกประชุมสมาชิกเพื่อวินิจฉัยชี้ขาด

5. การเรียกหลักประกันเงินกู้ยืม

ก. กลุ่มอาชีพ กลุ่ม/องค์กร ที่มีการลงทุนด้านเศรษฐกิจ

(1) ให้กรรมการบริหารกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มที่เห็นสมควรร่วมกันไม่น้อยกว่าสองคน เป็นผู้ค้ำประกัน หรือ

(2) ใช้ทรัพย์สินของกลุ่มที่ไม่มีค่าภาระติดพันเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกัน

ข. กลุ่มออมทรัพย์ของกลุ่มการผลิตเป็นผู้กู้ยืม

ใช้เงินสะสมของกลุ่ม หรือ

ใช้ทรัพย์สินของกลุ่มที่ไม่มีค่าภาระติดพันเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกัน

ค. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่กู้ยืมเป็นรายบุคคล

เงินฝากสะสมของสมาชิก หรือ

สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ไม่น้อยกว่า สองคน เป็นผู้ค้ำประกัน

6. การคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ไม่เกินร้อยละ 12 บาทต่อปี

การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี นับแต่วันทำสัญญา

ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยตามกำหนดให้ผู้เสียหายปรับร้อยละ 1 บาทต่อเดือน นับแต่วันผิดนัดชำระคืนเงินกู้ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้ การยกเลิก หรือลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กู้อย่างหนึ่งรายใด เมื่อมีเหตุอันสมควรต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงไม่ต่ำกว่า 2 ใน 3 ของสมาชิกที่มีทั้งหมด

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบซิปปโมเดล

1. รูปแบบการประเมินแบบซิปปโมเดล

สตีฟเฟิลบีม กล่าวว่า การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ

สตีฟเฟิลบีม ได้กำหนดรูปแบบการประเมินแบบซิปปโมเดล (CIPP Model) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการกำหนดโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

(2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความเพียงพอของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินโครงการ

(3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้ข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

(4) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : D) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการรวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคม และเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

ความนำ

การประเมินครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความจริง 4 ประการ ดังที่ระบุไว้แล้วในวัตถุประสงค์ ในบทที่ 1 เพราะฉะนั้นในบทที่ 3 จึงมี 7 ด้าน ดังนี้

- 1.รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ
- 2.ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล
- 3.ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา
- 4.ตัวชี้วัดประเมิน โครงการ โดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา
- 5.ตัวชี้วัดการประมวลเทคนิควิธีและตัวแปรที่ศึกษา
- 6.ข้อจำกัดของการทำสารนิพนธ์
- 7.การแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปร

เพื่อทราบว่า การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมาย มากน้อยเพียงใด

เพื่อทราบว่า มีปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุดังกล่าวมี อะไรบ้าง

เพื่อทราบว่า ได้เกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้หรือไม่ จากกระบวนการทำสารนิพนธ์ ครั้งนี้

เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

1. รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ

รูปแบบการประเมิน

- 1.1 หลักการพื้นฐานของการประเมินเป็นการประเมินตามรายงานสภาพจริง หรือ ที่เรียกกันว่า “Authentic Evaluation”

1.2 การตัดสินคุณค่า ความเด่น ความด้อย ไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการประเมิน แต่อาจทำในเชิงชี้แนะสำหรับตัวบ่งชี้บางตัวเท่านั้น

1.3 การกำหนดเกณฑ์สำหรับการตัดสินค่าของตัวบ่งชี้จะไม่กระทำไว้ล่วงหน้า แต่จะทำการเก็บข้อมูลก่อนสำหรับตัวบ่งชี้ทุกตัว แล้วจึงค่อยพิจารณาว่าควรกำหนดเกณฑ์ ตัดสินค่าสำหรับตัวบ่งชี้ใดบ้างแล้วจึงค่อยพิจารณาตัดสินตามเกณฑ์นั้น ส่วนตัวบ่งชี้ที่ไม่มีการกำหนดเกณฑ์ก็เสนอผลโดยไม่มีการตัดสินค่า แต่เป็นการรายงานผลข้อมูลตามสภาพจริง

รูปแบบการประเมินเป็นการประเมินเชิงระบบซึ่งตรงกับซีพีพีโมเดล (CIPP Model : Context – Input – Process – Product) แบบจำลองซีพีพีโมเดล ระบุว่า จะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ (ตรงตามแผนภูมิเชิงระบบที่ได้แสดงไว้ในบทที่ 1 ของสารนิพนธ์นี้)

การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น คำว่า “บริบท” หมายถึง สภาพแวดล้อม ซึ่งอยู่รอบ ๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง นั้น

การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งปวงของหน่วยระบบการบริหารจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือหน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติม เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดังนี้

แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)

แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)

แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)

แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)

แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)

แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)

แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)

แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)

แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

แบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในลักษณะอื่น ๆ (ถ้ามี โปรดระบุชื่อแบบเก็บข้อมูล)

2. ตัวชี้วัดแหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล

2.1 ตัวชี้วัด

ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ผู้ทำสารนิพนธ์ ได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบหรือตามกรอบการประเมินแบบซิพพ์โมเดล (CIPP Model) ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 1

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ (หน่วยระบบ A) ได้แก่

ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)

ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)

ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)

ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B) ได้แก่

ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)

ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)

ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)

ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

แนวทางดำเนินงานด้านข้อมูล ในการทำสารนิพนธ์ไม่ได้เน้นความเคร่งครัดในวิธีวิจัยที่จะมุ่งควบคุมการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลแต่มุ่งให้ได้เนื้อหาสาระ และข้อหลักวิชาที่รวบรวมมาได้ ดังนั้น จึงไม่ได้แสดงวิธีการโดยละเอียดในการเก็บข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล สำหรับแต่ละตัวชี้วัดขึ้นอยู่กับลักษณะและธรรมชาติของตัวชี้วัดนั้น ๆ ทั้งตัวชี้วัดของหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้ และตัวชี้วัดของหน่วยระบบ การดำเนินกิจการของผู้รู้แต่ละราย

วิธีการที่ใช้เก็บข้อมูลและการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ประกอบด้วยหลายวิธีอัน ได้แก่

การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร.ต่าง ๆ

การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม

การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

วิธีสังเคราะห์ข้อมูล ในการสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาได้ด้วยวิธีต่าง ๆ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลในเรื่องเดียวกันมาประมวลเข้าด้วยกัน ถ้าพบว่า มีข้อแตกต่างก็ทำการตรวจสอบกับแหล่งที่มา หรือแหล่งอื่นที่มีความเชื่อถือได้ จากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงและจัดเกล้าจนได้ประเด็นที่ชัดเจน ดังปรากฏในบทที่ 4

3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ

2. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

2.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน, ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร.1

ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศหรือ ตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

1. ความยากจนของประเทศ
2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)
3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
5. ความเคียดแค้นและเป็นหนี้สินของประชาชน

6. บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคน เรียกว่า ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท

7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

2.2 บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน / ชุมชนนี้ สภาพป่าและหนองน้ำสภาพดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน / ชุมชนและตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร.1

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วย ตัวแปรตาม บร.1 ดังต่อไปนี้

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน / ชุมชน

สภาพปัจจุบัน

ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน / ชุมชน

ด้านวัฒนธรรม

ข้อมูลด้านอื่น ๆ (ซึ่งนักศึกษาสามารถกำหนดขึ้นเองจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีในชุดวิชาที่ 1 “การวิจัยชุมชน” โดยเฉพาะในหน่วยที่ 1 ของชุดวิชานั้น) เช่น

ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ เช่น การมีหนี้สินของชาวบ้าน การมีที่ทำกินของตนเอง , การเช่าที่ทำกิน ภูมิทัศน์คดเคี้ยวได้ถึงนั้นจนต้องขายทรัพย์สินเดิมหรือกู้หรือยืมสิน , การตลาดสำหรับผลผลิต , ระดับฐานะทางการเงินหรือสินทรัพย์

วัฒนธรรมประเพณี หรือแบบแผนการดำเนินชีวิตที่เด่น ๆ ของท้องถิ่น / ชุมชน

ลักษณะบางประการที่เป็นศักยภาพในด้านดี ซึ่งจะเอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชน เช่น ความสามัคคี ความขยัน การมีแหล่งท่องเที่ยว การมีแหล่งอาหาร เป็นต้น

ลักษณะบางประการที่สื่อแสดงถึงความไม่เข้มแข็งของชุมชน / ท้องถิ่น เช่น การละทิ้งกัน การแตกแยกของครอบครัว ความไม่สามัคคี โรภัยประจำท้องถิ่น เป็นต้น

4. ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

หน่วยระบบ A หน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่ง ได้รายการตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ปฏิบัติงานประกอบด้วย ตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A นี้ ก็คือตัวชี้วัด ที่กล่าวมาแล้วในตอนที 3

ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
2. เงิน 1 ล้านบาท
3. คณะกรรมการหมู่บ้าน
4. เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
5. ผู้สมัครขอกู้

ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วย ตัวแปร ดังต่อไปนี้

1. การคัดเลือกผู้กู้
2. การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
3. การรับชำระหนี้
4. การทำบัญชี
5. การช่วยหาตลาด

ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร
 - 1.1 จำนวนผู้กู้
 - 1.2 ยอดเงินกู้
- 2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 - 2.1 จำนวนผู้กู้ได้
 - 2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
 - 2.3 การขยายกิจการของผู้กู้
 - 2.4 การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น
3. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)
 - 3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
 - 3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
 - 3.3 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด

3.4 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลและถ่ายทอด ไปด้วยตัวชี้วัด จำนวน 4 หมวด คือ

ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดระดับประเทศของ หน่วยระบบ A (ตามที่กล่าวไว้ในตอนที่ 3)

- ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A (ตามที่กล่าวไว้ในตอนที่ 3)

1. ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1.1 ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลและครอบครัว
- 1.2 ทรัพย์สินของผู้ดูแลและเครือญาติ
- 1.3 หนี้สินธนาคารของผู้ดูแล
- 1.4 หนี้สินนอกระบบของผู้ดูแล
- 1.5 อาชีพหลักของผู้ดูแล
- 1.6 รายได้ของครอบครัว
- 1.7 ประสบการณ์ในการดำเนินงาน

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 2.1 เงินที่กู้มาได้
- 2.2 เงินอื่น ๆ
- 2.3 สถานที่ และวัสดุคิบ
- 2.4 เทคนิควิธีทำงาน
- 2.5 กำลังทำงาน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 3.1 การทำกิจการดูวิถี
- 3.2 การหาตลาดที่ดี
- 3.3 กรหาวัสดุคิบที่ดี
- 3.4 การทำบัญชี
- 3.5 การวิเคราะห์งบประมาณ

ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลโดยตรง (Immediate Result)

- 1.1 รายได้เป็นเงิน
- 1.2 ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- 2.1 ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
- 2.2 ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

3. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

- 3.1 ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง
- 3.2 ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง ในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบเพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

5. ตัวชี้วัดการประมวลเทคนิควิธีและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดการประมวลเทคนิควิธีการดำเนินงาน หมายถึง การจัดกลุ่มผู้กู้ที่ทำกิจการเดียวกันให้คิดกระบวนการวิธีทำงาน (Work Procedure) ที่ดี ในแนวคิดเชิงระบบ เช่น หน่วยระบบในการทำอาชีพเกษตรกรรมและค้าขายของผู้กู้จำนวน 63 ราย ที่ดีจะต้องประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้าฯ กระบวนการ และผลผลิตที่ดีนั้นจะต้องทำอย่างไร โดยทำการพิจารณาตัวแปรดังต่อไปนี้

1. การใช้ปัจจัยนำเข้าที่ดี ด้านคุณสมบัติและปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่ การหาเงินทุน การหาปัจจัยเพื่อการผลิต การหาคนดูแล การคัดเลือกพันธุ์

2. การมีกระบวนการที่ดี ได้แก่ การจัดเตรียมดินสำหรับปลูก วิธีการเก็บผลผลิต การขนส่ง การหาลาด

3. การได้ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพ และปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ผลិតภัณฑ์ออกมามีภาพดี และได้ราคาตามประกัน

6. ข้อจำกัดของการทำสารนิพนธ์

ข้อจำกัดของการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ได้แก่

1. ผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือในภาคปฏิบัติ เช่น ผู้ที่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น

2. ระยะเวลาที่มีน้อยในภาคนโยบาย เช่น มีการกำหนดเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทำสารนิพนธ์น้อย

มูลทำสารนิพนธ์น้อย

7. การแจกแจงตัวแปรและลักษณะของค่าของตัวแปร

ต่อไปนี้เป็นรายการตัวแปรที่จะให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ประการของการทำสารนิพนธ์ที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 ของเล่มสารนิพนธ์นี้ บรรดาตัวแปรที่ปรากฏในตอนนี้เป็นส่วนใหญ่ได้มาจากการนำเอาตัวแปรของตอนที่ 3 ถึงตอนที่ 8 มาแจกแจงและเรียบเรียงใหม่ และจะมีตัวแปรใหม่ ๆ บางตัวเพิ่มขึ้น เพื่อตอบคำถามที่เพิ่มขึ้นของตอนที่ 9 พร้อมกันนี้จึง แสดงลักษณะของค่าของตัวแปร เพื่อความสะดวกแก่การเก็บข้อมูลและเขียนสรุปผล

วัตถุประสงค์ประการที่ 1 เพื่อทราบว่างกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บรรลุเป้าหมาย 5 ข้อเพียงใดอันได้แก่

1.1 การเกิดกองทุน

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. การมีกองทุนหมู่บ้าน

- มีกองทุนอยู่แล้วก็กองทุน
- มีกองทุนขึ้นมาใหม่จากเงินกองทุน 1 ล้าน
- รวมเงิน 1 ล้านบาทสมทบกับกองทุนหนึ่งกองทุนใด

2. การมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน

- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน
- มีบุคคลผู้เกี่ยวข้องชองกับกองทุนมาให้ความรู้
- อื่น ๆ ใน บร.3

3. ทศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน

- มีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน

- มีกองทุนหมู่บ้านสามารถพัฒนาอาชีพและรายได้
- อื่น ๆ ใน บร.3
- 4. การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน
 - มีการพัฒนาอาชีพ
 - มีการสร้างงาน
 - มีการสร้างรายได้
 - มีสวัสดิภาพของสมาชิกกองทุน
- 5. แนวโน้มความเข้มแข็งและอยู่รอดของกองทุน
 - มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน
 - มีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิกกองทุน
 - อื่น ๆ ในรายงาน บร.2 (ข้อ 1-12)
- 6. ยอดเงินในปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้าน
 - จำนวนสมาชิกกองทุน
 - จำนวนเงินออกและเงินทุน
 - ยอดคงเหลือของกองทุน 1 ล้าน

1.2 การมีระบบบริหารกองทุน

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. คณะกรรมการบริหารกองทุน
 - มีคณะกรรมการบริหารกองทุน
 - จำนวนคณะกรรมการบริหารกองทุน
 - มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุน
2. ระเบียบการบริหารกองทุน
 - มีระเบียบการบริหารกองทุน
 - มีการร่วมกันสร้างตามระเบียบ
3. การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร
 - มีการประชุมของคณะกรรมการ
 - มีการรับสมัครสมาชิก
 - มีการจัดทำบัญชีเป็นปัจจุบัน
 - มีการรับเงินฝาก
 - มีการระดมทุนเงินฝาก
4. การตัดสินใจเงินกู้
 - มีระเบียบการกู้และขอกู้
 - มีระเบียบการคิดดอกเบี้ย

5. มีการจัดสรรผลประโยชน์

- จำนวนผู้กู้ที่ได้รับการพิจารณาเงินกู้
- จำนวนผู้กู้ที่ไม่ได้รับการพิจารณาเงินกู้
- จำนวนผู้กู้ที่มีความพอใจกับการกู้เงิน
- จำนวนผู้กู้ที่ไม่มีความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้
- จำนวนยอดกองทุนสะสมจาก 1 ล้านบาท
- จำนวนดอกเบี้ยที่ได้รับ
- มีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม

1.3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

ตัวแปร

1. มีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

2. มีการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

- มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการบริหารกองทุน
- มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้กู้

3. มีความเข้าใจในเรื่องการพึ่งตนเอง

- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง
- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง

4. มีการปฏิบัติในเรื่องการพึ่งตนเอง

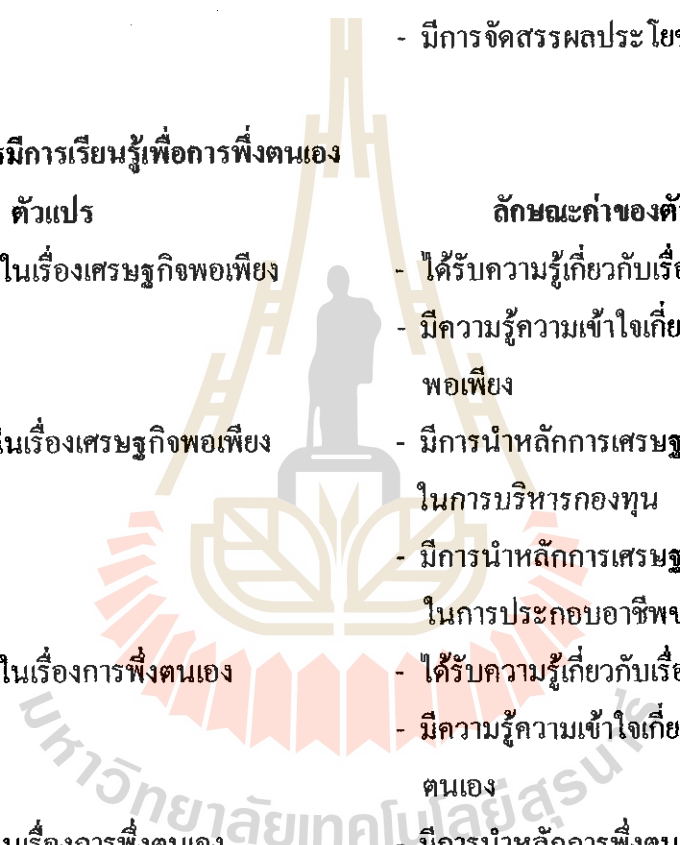
- มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการบริหารกองทุน
- มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพ

5. มีความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น
- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น

6. มีการปฏิบัติในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น

- มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารกองทุน

- มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้
ในการดำเนินกิจการของผู้
- อื่น ๆ ในแบบ บร.1 (ข้อ 5.6)

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

หมายเหตุ ภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมในที่นี้ หมายถึงถึงศักยภาพและแนวโน้มที่จะไม่ตกเป็นเหยื่อหรือเป็นทาสทางเศรษฐกิจและสังคมแก่นายทุน หรือผู้ปองร้ายหรือภัยจากธรรมชาติที่อาจจะมาในอนาคต

ตัวแปร

1. การกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกันระดับของกองทุน
โดยรวม

ลักษณะค่าของตัวแปร

- มีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้ประชาชนเข้าใจโดยรวม
 - หลักการสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคน มิใช่เงินที่รัฐบาลให้ยืม
 - มีความเข้าใจของสมาชิกกองทุนเกี่ยวกับการ
 - ดำเนินงานกองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเองถ้าผู้ที่ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการกันเองให้ได้ มิใช่รอรัฐบาลจัดการ
 - สมาชิกเห็น โอกาสในการใช้กองทุนที่ถูกต้อง
2. ภูมิคุ้มกันระดับกิจการของผู้ดูแลแต่ละคน
 - ผู้ดูแลแต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยไม่กู้หนี้จากแหล่งที่ดอกเบี้ยแพง
 - ผู้ดูแลแต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพ โดยใช้หลักการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี
 - ผู้ดูแลแต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการบริโภคเองและมีตลาดที่แน่นอน

1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

ตัวแปร	ลักษณะของตัวแปร
1. ศักยภาพเดิมของบริบทมีมากน้อยเท่าใด	<ul style="list-style-type: none"> - สภาพของป่า - สภาพของดิน - สภาพของหนองน้ำ - จำนวนของประชากร - อาชีพครั้งแรกของประชากร - ถนน - ไฟฟ้า - ประปา - อื่น ๆ ในรายงาน บร.1 (ข้อ 2.1-2.8)
2. การดำเนินงานเท่าที่ผ่านมามีศักยภาพในด้านต่าง ๆ	
2.1 ทุนด้านการเงิน	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนเงินกองทุนในหมู่บ้าน - จำนวนกลุ่มต่าง ๆ และจำนวนเงิน
2.2 ทุนด้านทรัพยากร ทางกายภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนและลักษณะประชากร - การประกอบอาชีพ - สภาพของดิน - อื่น ๆ ใน บร.1 (ข้อ 3.1,3.2,4)
2.3 ทุนทางวัฒนธรรมประเพณี	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนวัด/มัสยิด/โบสถ์ - การใช้ภาษาพื้นบ้าน - มีโบราณสถาน- โบราณวัตถุ - อื่น ๆ ในรายงาน บร.1 (ข้อ 5,5.7)
2.4 ทุนทางปัญญา	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนโรงเรียนในหมู่บ้าน - จำนวนผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่าง ๆ - จำนวนนักเรียนในระดับต่าง ๆ - จำนวนภูมิปัญญาชาวบ้าน
2.5 อื่น ๆ ในรายงาน บร.1 (ข้อ 3.2,3.5,5)	

3. มีความเข้มแข็งในการทำกิจการของผู้กู้

3.1 การเกษตร

3.2 ค้าขาย

3.3 การบริการในชุมชน

3.4 อุตสาหกรรมในครัวเรือน

3.5 การลดรายจ่ายพัฒนาอาชีพ

- ในแบบ บร.4 ข้อ 5
- จำนวนผู้กู้ที่ดำเนินกิจการอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ประการที่ 2 การทราบว่ามีปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน 1.1 – 1.5 ข้างต้น

2.1 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน - มีใครบ้างมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน
จำนวนมากน้อยเพียงใด
2. มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน - จำนวนกองทุนเดิมในหมู่บ้าน
- จำนวนเงินสะสมในหมู่บ้าน
3. มีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน - จำนวนกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

2.2 ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. มีการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุน - จำนวนผู้ไม่เห็นด้วยในการจัดตั้งกองทุน
2. มีความไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุน - จำนวนผู้ที่ไม่พึงพอใจในการตัดสินใจเงินกู้
3. ไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน - จำนวนผู้ที่ไม่ยอมส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน

วัตถุประสงค์ประการที่ 3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของเรียนรู้

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. มีเครือข่ายขององค์กรย่อยในชุมชน - มีองค์กรผู้ประกอบการอาชีพเดียวกัน
- มีองค์กรผู้ประกอบการอาชีพเสริมกัน
- อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร.1 (ข้อ 6.3)

2. มีองค์กรแหล่งความรู้ที่เสริมการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในชุมชน 3. มีองค์กรภายนอกชุมชนที่เชื่อมโยงกับองค์กรภายในชุมชน	- มีหน่วยของค์กรมาให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต - มีการจัดตั้งองค์กรแหล่งความรู้ในชุมชน - มีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ - มีการจำหน่ายหนึ่งผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบลที่เชื่อมกับตำบลอื่น ๆ

4. อื่น ๆ แบบรายงาน บร.8

วัตถุประสงค์ประการที่ 4 การค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
ความเข้มแข็งของชุมชน	- ลักษณะของค่าบนตัวแปรใน บร.2
มีความสามัคคี	
มีความซื่อสัตย์	
ยกย่องคนทำดี	
มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	
มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม	
มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	
ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น	
มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร	
มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	
มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส	
มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	
มีแผนงานชุมชน โดยสมาชิก	

4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะประชาชนในท้องถิ่นที่นักศึกษารับผิดชอบ

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
ความเข้มแข็งของชุมชน	- สรุปประเด็นต่าง ๆ ตามทัศนะของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่นักศึกษา รับผิดชอบตามแบบรายงาน บร.7

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

สารนิพนธ์บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ชิพพ์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นรายงานตอนที่ 1-5 และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการทั้ง 4 ประการ ซึ่งมี 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ตอนที่ 4 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ อันได้แก่

4.1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อ

4.2 เพื่อทราบว่า มีปัจจัยที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรคอะไรบ้างที่ส่งเสริม หรือเป็นอุปสรรคการบรรลุเป้าหมายของกองทุน

4.3 เพื่อทราบว่า ได้เกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้หรือไม่ จากกระบวนการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้

4.4 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

โดยที่จะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้นสำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า “ดี-เลว” ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1.1 บริบทระดับประเทศ

(1) ความยากจนของประเทศ

ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนา มักจะประสบปัญหาคล้ายๆกัน คือ ความยากจนของคนในประเทศ มีช่องว่างระหว่างรายได้สูง ประเทศไทยก็ประสบกับปัญหาความยากจนนี้เช่นกัน กลุ่มคนส่วนใหญ่ที่ประสบกับปัญหานี้เป็นผู้ที่อยู่ทางภาคการเกษตรและผู้ใช้แรงงาน

รายได้พื้นฐานทางภาคการเกษตร (ที่ยังไม่ได้แปรรูป) เหลือเพียงประมาณร้อยละ 12 ของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศเท่านั้น จากการสำรวจตัวเลขในปี 2538 ปรากฏว่า รายได้ของคนในเขตกรุงเทพฯ ค่อนข้าง 208,455 บาท เขตปริมณฑล 132,780 บาท ภาคกลาง 42,373 บาท ภาคอีสาน 14,818 บาท ค่อนข้าง (สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. 2545 : 132-133) จะเห็นว่า ชาวชนบทที่อยู่ทางภาคกลางและภาคอีสานมีรายได้ต่ำกว่าคนที่อยู่ในเขตกรุงเทพฯ และเขตปริมณฑลมาก จากปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นมานานและยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นเนื่องมาจาก คนในพื้นที่ชนบทเองขาดความรู้ทางการวางแผนด้านการผลิตและการตลาด และไม่สามารถควบคุมการผลิตทางด้านคุณภาพและปริมาณได้ ทำให้เสียเปรียบด้านการกำหนดราคาผลผลิต ส่วนใหญ่ราคาจะถูกกำหนดโดยพ่อค้าคนกลาง ในส่วนของต้นทุนการผลิตนับวันราคาก็จะสูงขึ้นเพราะจะต้องพึ่งพาเทคโนโลยีด้านการเกษตร น้ำมัน ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช ซึ่งมีราคาแพง นอกจากนี้ความเจริญที่เกิดจากโครงสร้างพื้นฐานได้เข้าไปเปลี่ยนแปลงแบบแผนของการบริโภค (Pattern of consumption) โดยเฉพาะเมื่อมีไฟฟ้า ถนนหนทาง เข้าไปถึงในหมู่บ้านก็มักจะมีโทรทัศน์ วิทยุ ตู้เย็น มอเตอร์ไซด์ ตามเข้าไปทันที สิ่งเหล่านี้กลายเป็นความจำเป็นด้านพื้นฐานของชาวชนบท (อภิชัย พันธเสน. 2538 : 11) ผลกระทบจากการที่มีการเปลี่ยนแปลงแผนการบริโภคอย่างรวดเร็ว ต้นทุนราคาสินค้าสูง ผลผลิตราคาตกต่ำ นั้น ทำให้ชาวชนบทมีปัญหานี้สืบเพิ่ม ความยากจนก็มีมากขึ้นตามลำดับ

(2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)

ประเทศไทย ถือได้ว่าเป็นประเทศกำลังพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญในภาคพื้นเอเชีย โดยสร้างรายได้เดิมส่วนใหญ่มาจากภาคเกษตรกรรม แต่หลังจากปี 2533 โครงสร้างทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปโดยรายได้มาจากภาคอุตสาหกรรมพอ ๆ กับภาคเกษตรกรรม ภายใต้การชี้แนะเป็นแกนนำในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การพัฒนาเศรษฐกิจประกอบด้วย 2 ส่วนที่สำคัญ คือ ส่วนหนึ่งคือ ศักยภาพความสามารถของภาคเอกชนในการพัฒนากิจการของตนเองให้มีประสิทธิภาพ ศักยภาพที่เข้มแข็ง สามารถยืนหยัดอยู่ในระบบตลาดได้อย่างแท้จริง อีกส่วนหนึ่งคือ ความช่วยเหลือจากรัฐต่อการพัฒนาขีดความสามารถ ศักยภาพที่จะต่อสู้กับคู่แข่ง การให้ความช่วยเหลือดังกล่าวอาจอยู่ในรูปของการให้คำปรึกษา ชี้นำ และเสริมสร้างปัจจัยพื้นฐานที่เป็นไปตามความต้องการของ ผู้ประกอบการในภาคธุรกิจเอกชน การประกอบการทางธุรกิจ ในปัจจุบันพบว่าร้อยละ 90-95 ของกิจการทั้งหมดเป็นธุรกิจที่มีขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งนับว่ามีบทบาทและความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างมากทั้งนี้เพราะธุรกิจขนาดย่อมและขนาดกลางโดยส่วนใหญ่ มีการดำเนินการที่ค่อนข้างเป็นอิสระ มีความคล่องตัวและต้นทุนในการดำเนินงานต่ำกว่าธุรกิจขนาดใหญ่ จึงเป็นมูลเหตุจูงใจให้บุคลากรเข้าไปประกอบการ

ด้วยเหตุที่ธุรกิจขนาดย่อมมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของไทย ทำให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสนใจ และเข้ามามีส่วนผลักดันให้การดำเนินงานของธุรกิจขนาดย่อมดำเนินไปด้วยดีเป็นต้นว่า สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อมคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สถาบันราชภัฏ และมูลนิธิเพื่อสถาบันการศึกษาวิชาการจัดการแห่งประเทศไทย(IMET) หรือ สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ISMED) สถาบันการเงินต่างๆ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารไทยพาณิชย์ และที่สำคัญคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น ต่างเป็นหน่วยงานที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม ชี้นำ และสนับสนุนให้มีการพัฒนาธุรกิจขนาดย่อม ในแต่ละภูมิภาคให้สอดคล้องกับปัจจัยพื้นฐานในการประกอบการผลิต ตลอดจนมีการส่งเสริมทางการเงิน ส่งเสริมให้มีการเอาเทคนิคใหม่ๆ มาใช้ในการผลิตให้มีความเหมาะสมมีการศึกษาวิจัยพัฒนา ให้คำแนะนำปรึกษากรรมวิธีและเทคนิคในการผลิตที่เหมาะสม มีการอบรมพัฒนาผู้ประกอบการให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารภายใต้หลักการที่มีความถูกต้องเหมาะสมมากขึ้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลสูงสุดอันจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างแท้จริง โดยเฉพาะหลังปี 2540 ประเทศไทยได้เจอกับวิกฤตทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง เข้าสู่ยุค IMF ยิ่งทำให้รัฐบาลและหน่วยงานต่าง ๆ ตระหนักถึงความสนใจในบทบาทและความสำคัญของการประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยิ่งขึ้น(เรื่องเดิม. 2545 : 218-219)

(3) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

โครงสร้างอุตสาหกรรมไทย เป็นโครงสร้างของการพึ่งพา เป็นอุตสาหกรรมที่พึ่งพาการนำเข้ายิ่งผลิตมากยิ่งต้องนำเข้ามาก กล่าวคือ นำเข้าเครื่องจักร วัตถุดิบแปรรูป และเทคโนโลยี การพัฒนาอุตสาหกรรมไทยจึงต้องควบคู่กันไปกับการขาดดุลการค้า ความเชื่อทางทฤษฎีที่ว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมช่วงแรกย่อมขาดดุลการค้า เพราะมีการนำเข้าสินค้าทุน แต่เมื่อสินค้าทุน เกิดดอกออกผลแล้วจะทำให้การส่งออกมากขึ้น ดุลการค้าจะลดลง แต่ความจริงกลายเป็นว่าแม้ สินค้าอุตสาหกรรมจะส่งออกได้มากขึ้น แต่การนำเข้าเพื่อการอุตสาหกรรมกลับเพิ่มเร็วกว่า เราจึงต้องขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้น การขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นำไปสู่ปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด (ดุลการค้าและดุลบริการ) เพราะรายได้จากภาคบริการในที่สุดแล้วก็ไม่เพียงพอที่จะนำมาชดเชยดุลการค้ายังการนำเข้าและการส่งออกของไทยต้องพึ่งการขนส่งของบริษัทรถยนต์เรือต่างประเทศ จึงต้องเสียค่าระวางเรือและค่าประกันภัยให้ต่างประเทศมากขึ้นยังมีการส่งออก - นำเข้ามากขึ้น ค่าใช้จ่ายส่วนนี้ก็ยิ่งมากขึ้น ดังนั้น ในปี 2538 - 2539 ทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลสูงมากถึงประมาณร้อยละ 9 ของ GDP การขาดดุลเช่นนี้นำไปสู่ปัญหาเงินทุนระหว่างประเทศหรือเงินรายได้ที่เป็น

เงินตราต่างประเทศซึ่งเป็นหลักค้ำประกันค่าเงินบาทยิ่งขาดดุลมากก็หมายความว่า เงินตราต่างประเทศก็ยิ่งร่อยหรอ จึงนำไปสู่ภาวะวิกฤตทางการเงิน ซึ่งเรียกว่า “ภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่” ที่เริ่มตั้งแต่ปี 2531 มีผลให้ราคาที่ดินและราคาหุ้นสูงจนเกินความเป็นจริง และจงใจให้มีการลงทุนในด้านนี้มาก ซึ่งจะชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมและความผิดพลาดของภาคอุตสาหกรรม ได้นำไปสู่ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและการเงิน เมื่อรวมกับการบริหารและจัดการที่ผิดพลาดและไร้ประสิทธิภาพของรัฐบาล เหตุการณ์ก็ถูกลามบานปลายเป็นวิกฤตการณ์เศรษฐกิจ นั่นคือ ค่าเงินบาทตกต่ำ ความเชื่อถือในสถาบันการเงินหดหาย ถูกค้าถอนเงินออก สถาบันการเงินที่เหลืออยู่ขาดสภาพคล่อง ผู้ลงทุนกู้เงินไม่ได้ การลงทุนชะงักงัน การว่างงานเพิ่มขึ้น เกิดเป็นปัญหาสังคมตามมา(เรื่องเดิม. 2545 : 135-137)

(4) สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

สภาพแวดล้อมในปัจจุบันทรุดโทรมลงจากเดิมมาก เป็นผลมาจากการพัฒนาตามแนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรีเกิดความล้มเหลว ได้สร้างความทุกข์ยากให้แก่หมู่บ้านในชนบท และประเทศในลักษณะของการล้มละลายทางเศรษฐกิจ

สิ่งแวดล้อมในชนบท กับเศรษฐกิจของชาวบ้านนั้น เป็นเรื่องเดียวกัน เพราะถ้าสิ่งแวดล้อมถูกทำลายไป เศรษฐกิจของชาวบ้านก็แย่ แต่ถ้าสิ่งแวดล้อมคืนมา เศรษฐกิจเขาก็ดีขึ้น การพัฒนาประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา ได้มีการระดมใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ และแร่ธาตุต่างๆ อย่างสิ้นเปลืองไม่ประหยัด ยังผลให้เกิดการเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพชนบทเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาหามลพิษทางน้ำ ทางอากาศ เสีย กากของเสีย และสารอันตรายที่ความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมาก ปัญหาที่สำคัญในชนบทของไทยคือปัญหาเรื่องน้ำ มีฝนตกน้อย เนื่องจากการบุกรุกทำลายป่า เมื่อผสมกับการสูญเสียป่าในอัตราสูง การเก็บน้ำของเขื่อนต่างๆ ไม่มีประสิทธิภาพ การนำเสียของแม่น้ำสายสำคัญต่างๆ และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรในทะเลและชายฝั่ง อันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของการประมง เหมืองแร่ การท่องเที่ยว และการพัฒนาอุตสาหกรรม เป็นผลให้ระบบนิเวศถูกทำลายลง การทำลายป่าไม้ของชาตินั้น เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นเวลายาวนาน ภาคกลางถูกบุกเบิกเร็วกว่าที่อื่นทั้งหมด เนื่องจากอยู่ใกล้กรุงเทพฯ และมีการขยายตัวของการผลิตข้าว ตามมาด้วยพืชไร่ ส่วนภาคเหนือตอนบนนั้น มีการสูญเสียป่าไม้เนื่องจากการทำไม้เป็นหลัก และภาคใต้เกิดจากการปลุกยางพาราและปาล์มเชิงพาณิชย์ การลดลงของป่าไม้ ทำให้เกิดการทำลายแหล่งพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ตามไปด้วย

ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมนั้นคือปัญหาอันเกิดจาก โลกาภิวัตน์และการเพิ่มบทบาทของภาคเอกชน การขยายตัวของการค้าระหว่างประเทศ การสะสมของหนี้

ระหว่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรม ในการบริโภค และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในชนบทของโลกนั้น ได้มีแนวโน้มรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ในหลายปัญหาคือ มลพิษในอากาศ ความหลากหลายทางชีวภาพ ป่าไม้ ที่ดินและอาหาร ทะเลและพื้นที่ชายฝั่ง และแหล่งน้ำจืด สำหรับในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากปัญหาภาวะสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมแล้ว ในอนาคตคาดว่า จะมีปัญหาทางด้านมลพิษของอากาศอย่างรุนแรงมาก(ชัยวุฒิ ชัยพันธ์. 2544 : 135-137)

(5) ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

จากปัญหาความยากจนของประเทศ ไปสู่ปัญหาของประชาชนที่มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย การเปลี่ยนแปลงแผนของการบริโภค การนิยมใช้สินค้าฟุ่มเฟือย ทางออกของประชาชนที่จะอยู่รอดได้ก็คือการกู้หนี้ยืมสินเพื่อเพิ่มรายได้เฉพาะหน้าให้กับตนเองแหล่งเงินทุนที่หาได้ง่ายคือนายทุนท้องถิ่น ซึ่งคิดดอกเบี้ยสูงกว่าสถาบันการเงินในระบบ เมื่อเกษตรกรไม่สามารถหาเงินมาชำระหนี้ได้ก็จะถูกยึดที่ดินการทำมาหากิน ชาวชนบทจำนวนมากต้องสูญเสียที่ดินทำกินของตนเองในที่สุดทรัพยากรในท้องถิ่นก็จะหมดไปชาวชนบทจำนวนมากจำต้องทิ้งถิ่นฐาน ทิ้งครอบครัว และสังคม เข้ามารับจ้างในเมืองมากขึ้น (อภิชัย พันธเสน. 2538 : 13) ถ้าทางภาคอุตสาหกรรมสามารถรองรับแรงงานที่อพยพมาได้ก็จะไม่เกิดปัญหา แต่สภาพความเป็นจริงแล้วชาวชนบทที่ขายแรงงานนั้นต้องประสบกับปัญหาการถูกกดค่าแรง ปัญหาหารว่างงาน ถูกเอาเปรียบด้านแรงงาน สภาพความเป็นอยู่ต้องอยู่อย่างแออัด เข้าบ้านราคาถูก ผู้หญิงบางส่วนถูกดึงเข้าสู่ธุรกิจการค้าประเวณี ทำให้เกิดปัญหาด้านสังคม เช่น เกิดแหล่งเสื่อมโทรม ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย เกิดอุบัติเหตุและโรคภัยจากการทำงาน เกิดโรคเอดส์ ปัญหาทางด้านจิตใจ เด็กถูกทอดทิ้ง และถูกละเลยด้านการศึกษา เกิดมลภาวะต่างๆตามมาอีกด้วย และนี่คือความเดือดร้อนของประชาชนที่ประสบอยู่

(6) บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท

ในสมัยก่อนวิถีชีวิตของชาวชนบทมีทุนทางสังคมอยู่เป็นจำนวนมากและมีศักยภาพที่จะเติบโตได้อีกมาก ระบบเครือญาติ การให้ความนับถือผู้เฒ่าผู้แก่ การร่วมมือกันเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม และร่วมมือกันเพื่อช่วยการทำมาหากินจะพบเห็นได้อยู่ทั่วไป (ชัยวุฒิ ชัยพันธ์. 2544 : 324) ผลจากการพัฒนาประเทศในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ทำให้วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไป การทิ้งถิ่นที่อยู่เพื่อมาขายแรงงานจนทำให้หมู่บ้านบางแห่งเหลือแต่ผู้สูงอายุและเด็ก ส่วนบางแห่งที่อยู่ใกล้เมืองเหลือผู้ทำอาชีพการเกษตรบ้างเล็กน้อย สภาพวิถีชีวิตของคนในชนบทกำลังจะเป็นอัมพาตเพราะไม่สามารถกำหนดชะตากรรมของตนเองได้ (อานันท์ กาญจนพันธุ์. 2544 : 198) ต้นทุนทาง

วัฒนธรรมที่เหลือนอยู่ไม่ว่าจะจะเป็นวัฒนธรรมของการรวมหมู่ซึ่งแสดงออกมาในความรู้สึกการเป็นเจ้าของร่วมกัน ความผูกพันกับพื้นที่ ภูมิปัญญาในการจัดการทรัพยากร ความสำนึกถึงศักดิ์ศรีของความเป็นคนในชุมชนนั้นสูญหายไปหมดและการไม่มีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาด้วยตนเอง ถือได้ว่าเป็นความล่มสลายของท้องถิ่นในชนบท

(7) ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

สังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดกว้างมากจนเกินไปจึงยอมรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกอย่างไม่เลือกสรร ซึ่งการนิยมตะวันตกทำให้คนไทยลืมนคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ทอดทิ้งภูมิปัญญาดั้งเดิมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ขาดการกั่นกรองและรอบคอบหรือวิพากษ์อย่างเข้มข้นต่อการการนำมาปฏิบัติ ตามโดยเฉพาะอย่างยิ่งลัทธิบริโภคนิยม วัฒนธรรมเสรีนิยม ได้เข้ามามากจนกำลังสูญเสียเอกลักษณ์ท้องถิ่นที่ยึดถือการอยู่ร่วมกันแบบพอกันและและการเคารพชุมชน วัฒนธรรมไทยใหม่ที่สังคมไทยพึงเพียรพยายามปฏิรูปขึ้นจากที่ผู้คนในสังคมเราใฝ่ฝัน เห็นจะได้แก่ วัฒนธรรมที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

- 1) วัฒนธรรมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
- 2) วัฒนธรรมการใช้วิถีชีวิตการเป็นอยู่ที่เป็นกลางตามหลักพระพุทธศาสนา
- 3) วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันทั้งภายในประเทศและกับนานาชาติอย่างสันติ(วิถีสังคมไทย ชุดที่ 3 เศรษฐกิจ - เศรษฐศาสตร์ทางเลือก. 2544 : 189-190)

การปฏิบัติตามลัทธิบริโภคนิยมเป็นอุดมการณ์ของกลุ่มชนชั้นกลางได้รับผลพวงจากการพัฒนาในช่วงยี่สิบกว่าปีที่ผ่านมา การขยายตัวและการแผ่กระจายในแง่การแข่งขันกันใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยมากขึ้นไปนั้น ในด้านหนึ่งก็เป็นเพราะเป็นไปตามระดับรายได้สูงขึ้นตามธรรมดา แต่อีกด้านหนึ่งก็เป็นเพราะการถูกรอบงำโดยสื่อและการโฆษณาต่าง ๆ ตลอดจนปัญหาการพึ่งพาวัฒนธรรม ทางระบบค่านิยมหรือการลอกเลียนแบบวิถีชีวิตจากต่างประเทศ กลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงที่อยู่ในสังคมเมือง สนใจที่จะลอกเลียนแบบวิถีชีวิตที่อาจจะเรียกได้ว่า เป็นวิถีชีวิตแบบบอภิมหานคร เป็นต้นว่า บริโภคสินค้าที่มีลักษณะ “ฟุ่มเฟือย”ซึ่งมวลชนส่วนใหญ่ ไม่สามารถเข้าถึงสินค้าเหล่านี้ได้ การปฏิบัติตามลัทธิบริโภคนิยมเป็นมูลเหตุที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้อุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าขยายตัวอย่างรวดเร็วซึ่งส่วนใหญ่เป็นการสนองความต้องการสินค้าประเภทฟุ่มเฟือยสำหรับกลุ่มชนดังกล่าว นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า มีการขยายตัวของสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เกินระดับซึ่งจำเป็น เป็นต้นว่า การขยายตัวอย่างรวดเร็วของศูนย์การค้า และแหล่งบันเทิงเรีงรมย์ ฯลฯ (เรืองเคิม. 2544 : 5)

การดำเนินยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ก่อให้เกิดผลกระทบที่สำคัญต่อกระบวนการพัฒนาของประเทศครั้งนี้ คือ แนวพัฒนานิยม ซึ่งกำหนดพฤติกรรมการลงทุนของรัฐในลักษณะที่ฟุ่มเฟือย อีกทั้งการใช้จ่ายในลักษณะที่ฟุ่มเฟือยของเอกชน ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในกิจการที่พึ่งพาการนำเข้ามากเกินไป เหล่านี้ สร้างปัญหาต่างๆ คือเป็นการทำให้เศรษฐกิจไทยเชื่อมโยงผูกพันเข้าสู่ตลาดโลกมากขึ้น มีการพึ่งพาทางโครงสร้างต่อปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้มากขึ้นทุกที เป็นต้นว่า มีการพึ่งพาทางการค้า พึ่งตลาดต่างประเทศ เมื่อผลกระทบจากปัญหาการค้าโลกกดดันตกต่ำ ถ้าทำให้เศรษฐกิจไทยถูกกระทบกระเทือนอย่างมาก นอกจากนี้ มีการพึ่งพาทางการเงิน แหล่งทุนต่างประเทศ มีการพอกพูนหนี้สินมากมายอย่างที่ทราบแล้ว มีการพึ่งพาทางเทคโนโลยีและเปิดทางให้บริษัทต่างชาติเข้ามาควบคุมธุรกิจที่สำคัญในประเทศไว้ ในมือที่สำคัญที่สุดในกระบวนการนี้ก็คือ การที่สังคมไทยจะต้องตกอยู่ภายใต้การพึ่งพาทางวัฒนธรรม อันเป็นการทำลายรากฐานศักยภาพในการพึ่งตนเองของสังคมไทยลงไปทุกที(เรื่องเดิม. 2544 : 7)

1.1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

(1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

บ้านพญาเย็น หมู่ 13 ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวน 85 ครัวเรือน ที่มาของชื่อหมู่บ้าน "บ้านพญาเย็น" เริ่มก่อตั้งในปี พุทธศักราช 2539 หรือ เมื่อประมาณ 6 ปีที่แล้วสาเหตุของการที่ต้องการใช้คำว่า "บ้านพญาเย็น" เพราะว่าเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่ ด.พญาเย็น สภาพภูมิประเทศสมัยก่อนเป็นป่าดิบชื้น มีอันตรายจากไข้ป่าทำให้ผู้คนเสียชีวิต เพราะมีสภาพภูเขา จึงได้มีชื่อเดิมว่า "ดงพญาไฟ" ต่อมา "รัชกาลที่ 5" สร้างทางรถไฟขึ้นมาจึงเปลี่ยนชื่อเป็น "ดงพญาเย็น" ดังนั้นหมู่บ้านพญาเย็นจึงก่อตั้งขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับภูมิประเทศท้องถิ่น เดิม "บ้านพญาเย็น" เป็นเพียงส่วนหนึ่งของ หมู่ที่ 4 บ้านโนนกระโดน ต.กลางดงเดิม อาชีพในครั้งแรกของชาวบ้าน "พญาเย็น" คือการทำไร่ข้าวโพด ไร่อ้อย ไร่นา ไร่ละหุ่ง ฝ้าย ไร่ถั่วเหลือง สวนน้อยหน่า สวนมะม่วง และสวนขนุน สมัยก่อนมีสภาพเป็นป่า มีต้นไม้ใหญ่ มีสัตว์ป่า เช่น เสือ หมี ช้าง กวาง ลิง กระจับปี่ คนพื้นที่เดิมที่อพยพเข้ามาหักร้างถางพงกลุ่มแรกส่วนใหญ่จะย้ายมาจาก จ.อยุธยา เข้ามาตั้งรกรากเพื่อที่จะมาหาที่ทำกินแห่งใหม่และเพื่อแยกครอบครัว เข้ามาซื้อที่ดินต่อจากคนรุ่นแรกสมัยก่อน ราคาที่ดินถูกมากมีราคาไร่ละ 50 - 100 บาท ชาวบ้านที่ย้ายมาอยู่เริ่มทำการเกษตร ปลูกข้าวโพด การผลิตเป็นแบบเพื่อยังชีพ อาศัยแหล่งน้ำตามธรรมชาติ สภาพครอบครัวเป็นครอบครัวขยาย มีความเป็นอยู่อย่างเอื้ออาทร สมานฉันท์ ชาวบ้านมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีการช่วยแรงกัน เมื่อถึงเวลาเก็บผลผลิต 20 กว่าปีที่ผ่านมาสภาพป่าก็หมดไปมีการหักร้างถางพงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เริ่มมีการทำสวนน้อยหน่า เพียงไม่กี่ปีสภาพพื้นที่ก็เปลี่ยนเป็นสวนน้อยหน่า สวนมะม่วง ฯลฯ เกือบหมดถึงสาธารณูปโภคเริ่มจาก ไฟฟ้า เริ่มเข้ามาเมื่อ ปี 2532 ประปาหมู่บ้าน มีเมื่อปีพ.ศ. 2533 โทรศัพท์

เริ่มเข้ามาในหมู่บ้านมานานกว่า 5 ปีแล้วแต่เป็นผู้สธารณะแบบหยอดเหรียญและประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่มีโทรศัพท์ใช้แทบทุกครัวเรือน เพราะคู่สายไม่มี องค์กรยังไม่มาติดตั้งให้ทำให้บางครอบครัวต้องซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่มาใช้กันแทบทุกครัวเรือนและปัจจุบันมีถนน โดยมีเส้นทางหลัก คือถนนมิตรภาพและแยกจากถนนมิตรภาพเข้าถนนลาดยางเส้นผ่านศึกตรงเข้าไปประมาณ 8 กิโลเมตร ก็ถึงหมู่บ้าน “พญาเย็น” โดยถนนเส้นนี้สามารถเข้าไปถึงวนอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ประมาณ 25 กิโลเมตร

(2) สภาพปัจจุบัน

ปัจจุบันหมู่บ้านพญาเย็น หมู่ 13 ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวน 85 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 276 คน

(2.1) ประชากร

จากการศึกษาข้อมูลจำนวนร้อยละของของประชากรจำแนกตามเพศของประชากร พบว่า มีจำนวนประชากร 276 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 44.35 เป็นเพศชาย ร้อยละ 55.65 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะประชากร(100 ครัวเรือน)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	143	55.65
หญิง	133	44.35
รวม	276	100

(2.2) แบ่งตามเพศ และอายุ

จากการศึกษาข้อมูลจำนวนร้อยละของอายุประชากรจำแนกตามเพศ พบว่า เพศชายส่วนใหญ่(32.9%) มีอายุอยู่ในช่วง 30 ปี1วัน-50ปีเต็ม และมีเพียงส่วนน้อย(4.6%) ที่มีอายุอยู่ในช่วง 5 ปี1วัน-10ปีเต็ม ส่วนเพศหญิงส่วนใหญ่(32.7%) มีอายุอยู่ในช่วง 30ปี1วัน-50ปีเต็มและมีเพียงส่วนน้อย(5.9%)ที่มีอายุอยู่ในช่วง1วัน-5ปีเต็ม ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนร้อยละของอายุประชากรจำแนกตามเพศของประชากร

อายุ	เพศชาย	ร้อยละ	เพศหญิง	ร้อยละ
1 วัน – 5ปีเต็ม	8	4.6	11	5.9
5 ปี 1 วัน – 10 ปีเต็ม	15	10.2	9	9.2
11 ปี 1 วัน – 15 ปีเต็ม	7	7.4	5	5.5
16ปี 1วัน – 20 ปีเต็ม	14	8.8	15	8.8
21ปี 1วัน – 30 ปีเต็ม	37	19.9	33	18.1
31ปี 1วัน – 50 ปีเต็ม	52	32.9	47	32.7
50ปี 1วัน – 60 ปีเต็ม	3	6.9	4	9.2
60ปี 1วัน ขึ้นไป	7	9.3	9	10.6
รวม	143	100	133	100

(2.3) การศึกษา

จากการศึกษาจำนวนร้อยละของการศึกษาของประชากร พบว่า เพศชายส่วนใหญ่(75.9%) มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา รองลงมา(10.5%) มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาและมีเพียงส่วนน้อย(1.5%) ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ส่วนเพศหญิงพบว่า ส่วนใหญ่(73.8%) ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา รองลงมา (15.5%) ที่ไม่ได้ศึกษา และน้อยที่สุด (0.7%) ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนร้อยละของการศึกษาของประชากรจำแนกตามเพศ

ระดับการศึกษา	เพศชาย	ร้อยละ	เพศหญิง	ร้อยละ
ไม่เรียนหนังสือ	34	10.2	44	15.5
ประถมศึกษา	79	75.9	70	73.8
มัธยมศึกษา	25	10.5	14	8.5
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	3	1.5	3	.7
ปริญญาตรี	2	1.9	2	1.5
รวม	143	100	133	100

(2.4) การประกอบอาชีพ

จากการศึกษาการประกอบอาชีพของประชากรในหมู่บ้านพญาเย็นบางรายนอกเมื่อว่างจากการทำการเกษตรแล้วบางรายยังไปรับจ้าง บางรายก็เลี้ยงสัตว์ควบคู่กันไปด้วย แต่ส่วนใหญ่แล้วจะทำการเกษตรและรับจ้างเป็นหลัก มี(73%) มีอาชีพเลี้ยงสัตว์รองลงมา (7.3%) มีอาชีพรับราชการ และให้บุตรเลี้ยงดูน้อยที่สุด (1%) ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การประกอบอาชีพของประชากรในหมู่บ้านพญาเย็น

อาชีพ	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
บุตรเลี้ยงดู	1	1
รับราชการ	8	8.2
ทำนา	0	0
เลี้ยงสัตว์	7	7.3
ทำไร่ฮ้อย	0	0
ค้าขาย	10	10.5
ทำเกษตรผสมผสาน	26	30.7
รับจ้าง	33	42.3
รวม	85	100

(2.5) การถือครองที่ดิน

จากการศึกษาข้อมูลการถือครองที่ดินทำกินของประชาชนในหมู่บ้านพญาเย็น พบว่า ส่วนใหญ่(27.9%) มีการถือครองที่ดินในจำนวน 6 - 10 ไร่ และ 1-5 ไร่ รองลงมา(14.3%) มีการถือครองที่ดินในจำนวน ต่ำกว่า 1 ไร่และมีเพียงส่วนน้อย(34.0%) และมีที่ดินที่ยังไม่ได้เอกสารสิทธิ์ จำนวน 25 ครอบครั้ว ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การถือครองที่ดินทำกินของประชากรในหมู่บ้านพญาเย็น

จำนวนที่ดินถือครอง	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 1 ไร่	25	34.0
1-5 ไร่	15	14.3
6-10 ไร่	20	27.9
11-12 ไร่	5	3.6
13-20 ไร่	10	10.1
21-50 ไร่	10	10.1
51 ไร่ขึ้นไป	0	0
รวม	85	100

(2.6) การใช้แหล่งน้ำ จากการศึกษาข้อมูลเรื่องแหล่งน้ำในหมู่บ้านพญาเย็นจะเห็นว่าในหมู่บ้านมีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและการบริโภคได้ตลอดทั้งปี ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แหล่งน้ำในหมู่บ้านพญาเย็น

แหล่งน้ำ	จำนวนครัวเรือนที่ใช้
ห้วย	0
ประปาหมู่บ้าน	63
บ่อน้ำบาดาล	20
บ่อน้ำตื้น	2
สระน้ำ	0
รวม	85

(3) ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้านพญาเย็น

ในปัจจุบันหมู่บ้านพญาเย็นประชาชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากมีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับทำการเกษตร แต่ทั้งนี้เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นรายจ่ายก็จะมากขึ้นตามไปด้วย ดังจะได้อธิบายลักษณะทางด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านดังต่อไปนี้

จากการศึกษาข้อมูลรายได้ของประชาชนในหมู่บ้านพญาเย็นจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่(58.9%) ที่มีรายได้อยู่ในช่วง 1,000 – 5,000 บาทขึ้นไป รองลงมา(17.6%)ที่มีราย

ได้อยู่ในช่วง 5,001-10,000 บาท และมีเพียงส่วนน้อย(2.1%)ที่มีรายได้ในช่วง 50,001-100,000 บาท ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 รายได้ประชาชนในหมู่บ้านพญาเย็น

รายได้	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1,000 - 5,000 บาท	35	58.9
5,001 -10,000 บาท	25	17.6
10,001 -20,000 บาท	7	4.1
20,001 -30,000 บาท	6	3.1
30,001 -50,000 บาท	10	14.2
50,001 -100,000บาท	2	2.1
100,001 บาท ขึ้นไป	0	0
รวม	85	100

จากการศึกษาข้อมูลแสดงในจำนวนผลผลิตต่าง ๆ ในด้านการเกษตรในหมู่บ้านพญาเย็น จากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผลผลิตที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้มาจากการทำการเกษตร(99.53%)ซึ่งมีพื้นที่และมีเพียงส่วนน้อยที่รับจ้าง(0.13%) เป็นผลผลิตที่มาจาก การเลี้ยงสัตว์ (.34%) ดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนผลผลิตต่าง ๆ ในด้านการเกษตรในหมู่บ้านพญาเย็น

ผลผลิต	จำนวน(ตัน)	ร้อยละ
การเกษตร	13,951	99.53
รับจ้าง	19.2	.13
เลี้ยงสัตว์	46.3	.34
รวม	14,016.5	100

(4) ด้านวัฒนธรรม

ประชาชนในหมู่บ้านพญาเย็นไปทำบุญตักบาตรหรือประกอบพิธีกรรมทางศาสนาต่าง ๆ ที่วัด คือ วัดการทำบุญส่วนใหญ่ในวันขึ้นปีใหม่ ในวันพระ วันมาฆบูชา วันสงกรานต์ วันเข้า

พรรษา วันออกพรรษา เป็นต้น หรือมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจในงานต่าง ๆ เช่น งานบวช งานแต่งงานหรือจะเป็นงานศพ และมีภาษาพื้นบ้านเป็นภาษาไทย

(5) ข้อมูลด้านอื่นๆ

1) ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ ประชาชนส่วนมากเป็นหนี้สินของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เพื่อการเกษตร สหกรณ์ และนายทุนนอกระบบ มีพื้นที่ประกอบอาชีพน้อย บางรายก็ไม่มีที่ บางรายก็รับจ้างทั่วไปเพื่อเลี้ยงชีพ บางรายก็กู้เงินมาซื้อทรัพย์สิน เช่น ที่ดิน รถยนต์ และก็ขายที่ทำกินชำระหนี้สินที่ได้กู้ยืมมา

เนื่องจากประชาชนในหมู่บ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นในขณะเดียวกันรายจ่ายหรือการเป็นหนี้สินก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วยจากการศึกษาข้อมูลการเป็นหนี้สินของประชาชนในหมู่บ้านกับสถาบันการเงินต่าง ๆ พบว่า จำนวนครัวเรือนส่วนใหญ่(65.6%) เป็นหนี้สินกับกองทุนหมู่บ้าน รองลงมา (30%) เป็นหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธกส.) ขอความช่วยเหลือจากญาติพี่น้อง (0.7 %)นายทุนนอกระบบ และมีเพียงส่วนน้อย(0.6%)แสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 การเป็นหนี้สินของประชาชนในหมู่บ้านพญาเย็น

สถาบันการเงิน	ครัวเรือน)	ร้อยละ
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	28	30
สหกรณ์	5	3.1
กองทุนหมู่บ้านพญาเย็น	50	65.6
นายทุนนอกระบบ	1	.6
ญาติพี่น้อง	1	.7
รวม	85	100

บ้านพญาเย็นมีจำนวนครอบครัวที่เป็นหนี้ตามระดับรายได้ดังนี้ มีการกู้ยืมเงินในช่วง 10,000-50,000บาทมากที่สุดคือ 47.8% ช่วงระดับ 100,000 บาทขึ้นไปมีน้อยที่สุด คือ 7.2% ตามตารางที่ 11

ตารางที่ 11 แสดงช่วงจำนวนเงินที่เป็นหนี้ของบ้านพญาเย็น

จำนวนเงินที่เป็นหนี้	ครอบครัว	ร้อยละ
1-10,000 บาท	26	25.7
10,000-50,000 บาท	42	47.8
50,001-100,000 บาท	10	19.3
50,001-100,000 บาท	7	7.2
รวม	85	100

2) วัฒนธรรมประเพณีที่เด่นๆ ของหมู่บ้านพญาเย็นมีการอยู่แบบครอบครัวใหญ่ ภายในครอบครัวสามัคคีที่พึ่งพาอาศัยกันและกัน ความเป็นอยู่ที่ค่อนข้างเรียบง่าย

3) ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี ซึ่งก่อการสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนให้แก่หมู่บ้าน คือ ความสามัคคีที่ยังพอมืออยู่หากมีผู้นำที่เข้มแข็งจงใจ ความขยัน การมีแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ สามารถปลูกไว้เพื่อบริโภคกันเองได้ภายในครอบครัว

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภาพรวมมีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการจัดการและ ณะ นำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

(1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่าประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในหลักนโยบายของรัฐบาลในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น ประชาชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่าเป็นเงินกู้ที่ทางรัฐบาลส่งเข้ามาช่วยเหลือประชาชนที่ยากจนในชนบท โดยให้ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการบริหารเงินกองทุนร่วมกัน เป็นเงินกู้ยืมที่มีดอกเบี้ยต่ำ กู้ไปเพื่อดำเนินการในด้านอาชีพของตน ลักษณะคล้ายกับเงินกู้ของ ธกส.

(2) เงิน 1 ล้านบาทเป็นเงินที่มาจากนโยบายของรัฐบาลชุดปัจจุบันตามนโยบายการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ส่งเข้ามาในชนบทเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ยากจนในชนบท และจำนวนเงินกองทุนดังกล่าว ประชาชนในหมู่บ้านเข้าใจว่า เงินกองทุนไม่ได้อยู่ในมือใครคนใดคน

หนึ่ง แต่ทุกคนในหมู่บ้านจะร่วมกันดูแลและร่วมกันจัดการบริหารกองทุนดังกล่าว เพื่อเป็นประโยชน์ต่อหมู่บ้านต่อไป

(3) คณะกรรมการ จากการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านพบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้มาโดยการคัดเลือกจากความเห็นชอบของบรรดาสมาชิกของกองทุน โดยการเปิดเวทีชาวบ้านเพื่อดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 15 คน มาเป็นตัวแทนของสมาชิกกองทุนในเรื่องของการจัดการบริหารเงินกองทุน โดยเป็นที่ยอมรับและได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในหมู่บ้าน

(4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน จากการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุน พบว่า ในการชำระคืนเงินกู้ นั้น ผู้กู้ต้องไปชำระคืนที่ธนาคารออมสินเพื่อนำเงินเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน โดยมีการกำหนดระยะเวลาชำระคืน เงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้แล้วเสร็จ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันทำสัญญา

(5) ผู้สมัครขอกู้ จากการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุน พบว่า ผู้ใดที่มีความประสงค์จะขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้านจะต้องสมัครเป็นสมาชิกกองทุน และฝากเงินตั้งจะสะสมไว้กับกองทุนหมู่บ้านเป็นประจำทุกเดือนๆ เท่ากัน ตลอด 1 ปี ตามความสามารถของสมาชิก โดยยื่นใบสมัครตามแบบที่กำหนดต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพร้อมทั้งชำระค่าสมัครและค่าหุ้น

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

(1) ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

จุดเด่น	จุดด้อย
1. พิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่วางไว้ในระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านพญาเย็น	1. หลักเกณฑ์ที่วางไว้ตามระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านพญาเย็น จะเอื้อประโยชน์กับผู้ที่มีฐานะระดับปานกลาง ส่วนในระดับล่างจะประสบปัญหาในเรื่องของการค้าประกันจากบุคคล หรือทรัพย์สิน
2. การพิจารณามีความโปร่งใส ยุติธรรม	2. ผู้กู้บางรายไม่พอใจกับการตัดสินใจเงินกู้กองทุนของคณะกรรมการกองทุน
3. มีการพิจารณาตามความจำเป็นต้องใช้เงิน	

(2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่าผู้รับผิดชอบจัดทำบัญชีกองทุนมีการดำเนินการด้วยความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา ส่วนเงินก็จะสะสมที่ผู้กู้จะต้องนำมาฝากกับผู้ที่ทำบัญชีทุกเดือนตามกำหนดนั้นผู้ทำบัญชีจะนำเงินดังกล่าวไปฝากเข้าบัญชีเงินฝากตั้งที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ที่เปิดไว้ และสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา

(3) การรับชำระหนี้ พบว่า ในการชำระหนี้ของผู้กู้รายใดมีความประสงค์จะชำระหนี้จะต้องนำหนังสือแจ้งความประสงค์การชำระคืนเงินกู้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านจากคณะกรรมการไปให้ประธานเซ็นรับรอง แล้วนำหนังสือดังกล่าวไปยื่นที่ธนาคารพร้อมเงินที่จะชำระหนี้ เมื่อธนาคารรับชำระแล้วผู้กู้ต้องนำใบตอบรับของธนาคารมาถ่ายสำเนาอีก 2 ฉบับ โดยเก็บไว้ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 1 ฉบับ เก็บไว้ที่ตนเอง 1 ฉบับ เพื่อเป็นหลักฐาน

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

(1) ผลโดยตรงพบว่า

จุดเด่น	จุดด้อย
1. มีจำนวนประชาชนในหมู่บ้านให้ความสนใจมาก	1. เกิดความขัดแย้งกันระหว่างคณะกรรมการกับผู้กู้
2. ผู้กู้ได้กู้เงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำ	2. ผู้กู้ไม่ยอมรับการตัดสินใจของคณะกรรมการ

(2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า เงินกองทุนที่ผู้กู้ได้ทำการกู้ยืมไปนั้น ในบางรายไม่ได้นำเงินไปดำเนินการตามความประสงค์ที่ยื่นขอไว้เมื่อทำการสอบถามผู้กู้ไม่บอกความจริงทั้งหมดเป็นผลทำให้การวิเคราะห์และสรุปผลเกิดความคลาดเคลื่อน ไม่เป็นจริง ซึ่งจะส่งผลในการจัดทำแผนพัฒนาชนบทในระดับต่อไป

(2) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านเกิดความหวาดระแวง เนื่องจากเกรงกลัวการตรวจสอบในการใช้เงินกู้นำเงินนั้นไปดำเนินการตามวัตถุประสงค์หรือไม่ แต่โดยส่วนใหญ่ผู้กู้จะนำเงินไปซื้อหาปัจจัยทางด้านการเกษตร โดยไม่ได้เน้นถึงการ สร้างรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิม หรือลดรายจ่าย หรือ สร้างงาน

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

(1) ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของผู้กู้

จุดเด่น	จุดด้อย
ประชาชนที่กู้เงินกองทุนมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานของตนเองโดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง	ในบางครั้งผู้กู้อาจมีประสบการณ์ที่ไม่ถูกวิธี

(2) ททรัพย์สินของผู้กู้และเครือข่าย ผู้กู้ส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง มีความสามารถในการชำระหนี้คืนได้

(3) หนี้สินธนาคารของผู้กู้ ส่วนใหญ่ผู้กู้จะเป็นหนี้กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์รูปแบบเป็นการนำเงินสดมาใช้ หรือบางรายก็นำบัญชีที่ซื้อเชื่อจากธนาคาร

(4) หนี้สินนายทุนนอกระบบของผู้กู้ มีผู้กู้ที่เป็นหนี้กับนายทุนนอกระบบในรูปแบบการไปนำเงินมาจากนายทุนที่รับซื้ออ้อยของตนเองมาใช้ลงทุนในการดำเนินงานก่อน เมื่อทำการตัดอ้อยก็ทำการหักหนี้กันไป

(5) อาชีพหลักของผู้กู้ ก็คืออาชีพเกษตรกร

(6) รายได้ของครอบครัว รายได้จะอยู่ในระดับปานกลาง

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

(1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุน

จุดเด่น	จุดด้อย
1. จำนวนเงินที่ได้กู้กองทุนมีความเหมาะสมกับความต้องการ	1. ในความเป็นจริงต้องการได้มากกว่าที่ขอกู้
2. มีอัตราดอกเบี้ยต่ำ	

(2) สถานที่ และวัตถุดิบผู้กู้ส่วนใหญ่มีสถานที่ประกอบการเป็นของตนเอง มีเพียงบางรายเท่านั้นที่เช่า ส่วนวัตถุดิบหาซื้อตามแหล่งที่มีจำหน่ายทั่วไป

(3) เทคนิควิธีทำงาน มีเทคนิคการทำงานเป็นระบบครบถ้วน มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน

(4) กำลังทำงาน ในครอบครัวของผู้กู้ส่วนใหญ่จะมีคนทำงานหลักอยู่ 1 คน คือ หัวหน้าครอบครัว ถ้าเงินกำลังใช้การว่าจ้างแรงงานแทน

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

(1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย

จุดเด่น	จุดด้อย
1. มีการทำกิจการตามประสบการณ์ของตน	1. ผู้กู้บางรายนำเงินที่กู้ได้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์
2. ในขั้นตอนการดำเนินกิจการจะดำเนินตามฤดูกาลช่วงเวลาที่เคยกระทำ	

(2) การหาตลาดที่ดี ในเรื่องการหาตลาดสำหรับผลผลิตเป็นเรื่องง่ายของผู้กู้เพราะจะมีนายทุนมารับซื้อถึงสถานที่

(3) การหาวัตถุดิบที่ดี เลือกซื้อวัตถุดิบที่มีคุณภาพ มีประวัติดี

(4) การทำบัญชี ผู้กู้ไม่มีความรู้เรื่องการทำบัญชี จึงไม่มีการจัดทำบัญชีแสดงรายรับ – รายจ่าย

(5) การวิเคราะห์ประเมิน ผู้กู้มีการวิเคราะห์ประเมินสถานการณ์ ช่วงเวลาในการดำเนินกิจการโดยอาศัย ธรรมชาติ เช่น ฝน ฟ้า อากาศ ตามประสบการณ์ที่เคยทำ

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

(1) ผลโดยตรง

จุดเด่น	จุดด้อย
ผู้กู้สามารถนำเงินกู้ที่ได้ไปช่วยบรรเทาความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพได้	ถ้าผู้กู้นำเงินกู้ที่ได้ไปใช้ผิดประเภทก็จะสร้างปัญหาให้กับตนเอง และชุมชน

(2) ผลกระทบโดยตรง พบว่าผู้กู้ส่วนใหญ่ นำเงินกู้ที่ได้จากการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ไปใช้เงินกู้นอกระบบ

(3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่าเมื่อผู้กู้ส่วนใหญ่ นำเงินกู้ที่ได้ ไปใช้เงินกู้นอกระบบ ผู้กู้จะไม่เกิดการเรียนรู้ที่จะนำเงิน ไปประกอบอาชีพ หรือเพิ่มรายได้ในการทำงานแบบใหม่

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพเกษตรกรกรมในหมู่บ้านสรุปได้ดังนี้

3.1 ปัจจัยนำเข้าที่ดีของการทำการเกษตรพบว่า

3.1.1 การจัดหาเงินทุน ในด้านการจัดหาเงินทุนเพื่อนำมาลงทุนในการทำการเกษตรนั้นบางรายต้องทำการกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ บางรายกู้ยืมจากนายทุนนอกระบบรวมกับเงินส่วนตัว

3.1.2 การจัดการปัจจัยเพื่อการผลิตซึ่งได้แก่ปุ๋ย ยากำจัดวัชพืช เป็นต้น ผู้ที่จะทำการจัดหาจากร้านค้าปลีกใกล้บ้านซึ่งมีราคาแพง

3.1.3 การหาผู้ดูแล หรือการว่าจ้างแรงงานในการดำเนินการในการทำการเกษตร เช่น คนงานใส่ปุ๋ย เป็นต้น จะทำการว่าจ้างคนในหมู่บ้าน

3.2 กระบวนการที่ดีของการทำการเกษตรพบว่า

3.2.1 การจัดเตรียมดินสำหรับปลูกต้นไม้ เตรียมดินในการปลูกจะต้องทำเป็นร่องมีความยาวตามความเหมาะสมกับที่ดินของตน

3.2.2 วิธีการเก็บผลผลิต เมื่อครบระยะเวลา 5 ปี จะทำการเก็บผลผลิตเพื่อเข้าสู่ตลาดไท หรือสี่มุมเมือง โดยเริ่มมีการเก็บผลผลิตตั้งแต่ประมาณเดือนเมษายน – ตุลาคม โดยการขายส่งเองหรือให้กับนายทุนที่เข้ามาซื้อ

3.2.3 การขนส่ง โดยส่วนใหญ่แล้วการขนส่งจะอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าของสวนหรือนายทุนที่รับซื้อ

3.2.4 การหาตลาด ส่วนใหญ่แล้วผู้ที่ไม่ต้องหาตลาดเพราะเจ้าของสวนส่งเองที่ตลาดไทหรือสี่มุมเมืองและนายทุนที่รับซื้อจะดำเนินการเองทั้งหมด

3.3 ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะของการทำการเกษตร ผู้ที่จะทำการบำรุงสวนโดยการใส่ปุ๋ย ให้น้ำ ฉีดยาปราบวัชพืช ปราบศัตรูพืช เพื่อให้สวนของตนเองมีคุณภาพดี และมีปริมาณผลผลิตที่มาก เพื่อจะได้ราคาดี

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

4.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นนโยบายของรัฐบาลชุดปัจจุบัน ซึ่งมี พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี โดยรัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อสำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการส่งเสริมความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

เมื่อนโยบายของรัฐบาลดังกล่าวเข้าสู่หมู่บ้านประชาชนในหมู่บ้านมีความยินดีอย่างยิ่งในการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาล ในการดำเนินการจัดการเงินกองทุนประชาชนจะมีส่วนร่วมในการจัดการเงินกองทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง ซึ่งชาวบ้านเองก็มีความกระตือรือร้นในเรื่องดังกล่าวอย่างมาก ในการที่จะกู้เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะนำเงินกู้ที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาอาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบันให้ดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งในปัจจุบันสมาชิกกองทุนหมู่บ้านพญาเย็นมีจำนวนทั้งหมด 146คน ในการบริหารจัดการเงินทุนนั้นจัดการโดยเงินส่วนหนึ่งให้สมาชิกกู้ยืมและอีกส่วนหนึ่งเก็บไว้เพื่อเป็นทุนสำรองในกรณีฉุกเฉิน

4.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า ชาวบ้านมีส่วนร่วมอย่างมากในการพัฒนาระบบการบริหาร ด้วยการค่อย ๆ เรียนรู้การบริหารระบบไปเรื่อยๆ โดยมีบทเรียนจริงที่จะใช้ทดสอบความรู้ความเข้าใจในระบบการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับการถ่ายทอดมา ซึ่งมีชาวบ้านในหมู่บ้านเป็นผู้ตรวจสอบการดำเนินงาน และการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในส่วนการดำเนินการ จะมีการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารกองทุนจำนวน 15 คน โดยมีการคัดเลือกตามระเบียบ โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีการประชุมกันระหว่างคณะกรรมการ 15 คน มีการรับสมัครสมาชิกตามระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านพญาเย็น มีการจัดทำบัญชี มีการรับฝากเงิน

4.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า การที่รัฐบาลส่งเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 1 ล้านบาทมาให้แต่ละหมู่บ้านดูแลและบริหารงานกันเองนั้น โดยมีหน่วยงานของรัฐบาลคอยให้คำปรึกษานั้น ทำให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ การปรับตัวการพัฒนาเพื่อที่จะให้ตัวเองอยู่รอด และกองทุนคงอยู่ตลอดไป

4.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามนโยบายของรัฐบาลชุดปัจจุบัน โดยมี ฯพณฯ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ถือเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่งในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศกำลังเผชิญอยู่นั้น นโยบายนี้จะช่วยให้ประชาชนในหมู่บ้านไม่ต้องไปกู้เงินจากนายทุนนอกประเทศด้วยอัตราดอกเบี้ยที่แพงเกินความเหมาะสม เมื่อไม่ต้องกู้เงินมาลงทุนด้วยอัตราดอกเบี้ยแพง ก็จะทำให้มีเงินเหลือจากการลงทุนมาพัฒนาอาชีพ และหารายได้เสริมได้ง่ายกว่าเดิม โดยเฉพาะเมื่อเศรษฐกิจดีสุขภาพจิตของคนก็ดีขึ้นไปด้วย

4.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า เมื่อประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ประชาชนมีอาชีพ มีรายได้ สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ก็จะส่งผลให้คนรักบ้านเกิดไม่ทิ้งถิ่นฐานไปทำงานในเมือง โดยไม่ปล่อยให้ทรัพยากรหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นต้องสูญหายไปกับกาลเวลา

4.2 ปัจจัยที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรคที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่า

4.2.1 ปัจจัยที่สนับสนุน พบดังนี้

(1) นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เข้ามากระตุ้นเศรษฐกิจในระดับหมู่บ้านช่วยกระตุ้นขวัญ และกำลังใจในการทำงานของเกษตรกรในการทำงาน เนื่องจากรัฐยังให้ความสำคัญกับประชาชนในระดับล่าง

(2) ช่วยลดปัญหาการกู้เงินจากนายทุนนอกระบบ และจะช่วยลดปัญหาการถูกเอาเปรียบจากนายทุนเงินกู้

(3) เมื่อประชาชนกู้เงินด้วยอัตราดอกเบี้ยต่ำก็จะทำให้เมื่อถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวแล้วประชาชนยังเหลือเงินมากกว่าเดิม หลังจากหักค่าใช้จ่ายต่างๆ และชำระหนี้เงินกู้แล้ว

(4) ประชาชนในหมู่บ้านให้ความร่วมมือในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านของตนเอง

4.2.2 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค พบดังนี้

(1) เงินที่ได้มาง่าย ๆ มักจะถูกมองข้ามการให้ความสำคัญในการนำไปชำระหนี้ คั้น และนำไปใช้ในทางที่ผิด

(2) เมื่อถึงเวลาชำระหนี้ ผู้กู้บางรายมักจะไม่ให้ความสำคัญกับการชำระหนี้ เนื่องจากถือเป็นเงินที่รัฐบาลให้ใช้แล้วมักจะไม่เรียกคืน

(3) สมาชิกบางรายไม่พึงพอใจในการตัดสินใจของคณะกรรมการกองทุนในการตัดสินใจให้เงินกู้ตามจำนวนที่ยื่นในวัตถุประสงค์ของการกู้เงิน

4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญกับองค์กรที่รัฐบาลมาช่วยสนับสนุนการค้าเนินงานของชาวบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่สหกรณ์ให้ความสำคัญ และเป็นที่ยึดทางการเงินของเกษตรกรในปัจจุบัน

4.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

4.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า ประชาชนทุกคนในหมู่บ้านประกอบอาชีพสุจริต มีความซื่อสัตย์ในการดำรงชีวิต มีรายได้พอเพียงสำหรับครอบครัว ไม่สร้างความเดือดร้อนในชุมชน และสังคม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนทำตนให้เป็นประโยชน์กับส่วนรวม

4.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่าประชาชนบ้านพญาเย็น หมู่ที่ 13 ตำบลพญาเย็นอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมาในปัจจุบันประชาชนในหมู่บ้านยังขาดความเข้มแข็งในด้านต่างๆ เช่น

(1) ด้านเศรษฐกิจ ราคาผลผลิตทางการเกษตรไม่เป็นที่พอใจ ไม่คุ้มกับการลงทุนและเสียเวลาและมีปัญหาเสียดิน คือ ยาบ้า ในบางพื้นที่

(2) ด้านการสาธารณสุขปกศ ด้านการสื่อสารหมู่บ้านพญาเย็นเป็นหมู่บ้านที่ติดกับถนนเส้นทางสายหลัก คือถนนมิตรภาพแต่เข้าไปอีกประมาณ 8 กิโลเมตร ประชาชนส่วนใหญ่จึงเลือกที่จะใช้โทรศัพท์มือถือ การสื่อสารด้านไปรษณีย์ทั่วถึง แต่สิ่งที่ประชาชนมีความภูมิใจในความเข้มแข็งของหมู่บ้านของตนเองคือ การมีบัตร 30 บาท มีสถานีอนามัยใกล้บ้าน มีน้ำประปาใช้ มีอาชีพที่สุจริต

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านพญาเย็น หมู่ที่ 13 ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

1.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายกองทุนหมู่บ้านพญาเย็น มีอะไรบ้าง

1.3 เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

1.4 เพื่อศึกษาถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนดไว้

1.5 เพื่อการพัฒนาระดับการเรียนรู้ของบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามกระบวนการศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมิน โครงการตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2545

2. วิธีดำเนินการ

2.1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในชุมชนท้องถิ่น ที่ผู้ทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงาน

2.3 ไซซิพพ์โมเดล (CIPP Model) วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน บ้านพญาเย็น หมู่ที่ 13 ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

2.4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. และมก. บางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

3. ผลการดำเนินการ

ผลการดำเนินการโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านพญาเย็น หมู่ที่ 13 ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ส่วนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้มาจากการทำประชาพิจารณ์เสนอเสียงข้างมาก และให้ชาวบ้านมีสิทธิเสนอเลือกคณะกรรมการกันเอง โดยที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะต้องอยู่กระจายกันทั่วถึงทั้งหมู่บ้าน และคณะกรรมการจะต้องมีหน้าที่ต่าง ๆ ที่รับผิดชอบ เช่น

- ประธานกองทุนหมู่บ้าน ดูแลติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการ
- รองประธานกองทุนหมู่บ้าน เป็นผู้ให้คำปรึกษาร่วมกันคิดและตัดสินใจในเรื่องให้ชาวทราบ
- เลขานุการ ดูแลทำบันทึกการประชุม การแจ้งเรื่องให้ ชาวบ้านทราบ
- เสรัญญิก ดูแลเรื่องบัญชี เช่น การทำบัญชี รายรับ – รายจ่าย ของแต่ละเดือน
- คณะกรรมการ ช่วยกันดูแลและให้คำปรึกษากับชาวบ้าน

กองทุนหมู่บ้าน บ้านพญาเย็น เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2544 โดยมีสมาชิกทั้งหมด 151 คน ได้รับเงินอนุมัติโครงการกองทุนหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2545 โดยมีผู้กู้ทั้งหมด 40 ราย เป็นจำนวนเงิน 571,000 บาท เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2545 เริ่มทำเรื่องกู้รอบที่ 2 ซึ่งมีผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านพญาเย็นทั้งหมด 10 ราย เป็นจำนวนเงินทั้งหมด 147,000 บาท และวันที่ 5 สิงหาคม 2545 เริ่มทำเรื่องกู้รอบที่ 3 มีผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านพญาเย็นทั้งหมด 13 ราย เป็นจำนวนเงินทั้งหมด 177,000 บาท ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านรอบที่ 2,3 ต้องชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านวันที่ 24 มิถุนายน 2546

ในการก้าวรื้อที่ผ่านมาทางกองทุนหมู่บ้านได้รับเงินจากผู้กู้โดยที่ไม่มีปัญหาการชำระหนี้คืนของกองทุนหมู่บ้าน เพราะชาวบ้านกลัวไม่มีสิทธิ์ขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้านในงวดต่อไป เงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ของกองทุนหมู่บ้าน บ้านพญาเย็น คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้จัดสรรให้ชาวบ้านทุกคนได้รับกู้เงินกองทุนหมู่บ้านเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนและเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน บ้านพญาเย็นต่อไป

อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านพญาเย็น บรรลุทั้ง 5 ข้อได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อ 1 การเกิดกองทุนหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้านพญาเย็น เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชน และมีแนวโน้มที่คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้น เพราะชาวบ้านเห็นความสำเร็จของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน

วัตถุประสงค์ข้อ 2 การมีระบบการบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านพญาเย็น จัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง กองทุนหมู่บ้านพญาเย็น เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอแต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม คนในชุมชนกองทุนหมู่บ้านพญาเย็น มีการรวมตัวเป็นกลุ่มในการประกอบการอาชีพ เช่น ข้าวชาวมะลิ ของกลุ่มสตรีแม่บ้าน และมีแนวโน้มการจัดตั้งสหกรณ์ในชุมชนได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น คนในชุมชนกองทุนหมู่บ้านพญาเย็น มีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

2.1.1 ประสพการณ์ของคนในชุมชนที่ประสบความล้มเหลวมาก่อนจึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบการอาชีพ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

- 2.2.2 ผู้นำชุมชนมีความกระตือรือร้นในการหาอาชีพเพื่อมาส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
- 2.2.3 ชาวบ้านในชุมชนศึกษาหาความรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อมาพัฒนาอาชีพในหมู่บ้านของตนเองให้ดีขึ้น
- 2.2.4 ช่วยลดปัญหาการกู้เงินจากนายทุนนอกระบบ และช่วยลดปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบ
- 2.2.5 ชาวบ้านในหมู่บ้านให้ความร่วมมือในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านของตนเอง

2.2 ปัจจัยด้านลบ

- 2.2.1 ชาวบ้านในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปใช้หนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น
- 2.2.2 ขาดหน่วยงานทางราชการเข้ามาส่งเสริมในด้านต่าง ๆ เช่น การหาตลาดให้กับชุมชน
- 2.2.3 ชาวบ้านในชุมชนยังไม่กล้าลงทุนทำโครงการกับกลุ่มเท่าที่ควร เพราะยังไม่มีความตระหนักรับที่แน่นอน
- 2.2.4 ชาวบ้านในชุมชนมีอาชีพการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ จึงไม่กล้าที่จะลงทุนมาก พอถึงเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิตจะมีราคาตกต่ำ
- 2.2.5 เงินที่ได้มาง่าย ๆ มักจะถูกมองข้ามการให้ความสำคัญในการนำไปใช้ชำระหนี้คืน และนำไปใช้ในทางที่ผิด
- 2.2.6 เมื่อถึงเวลาชำระหนี้ ผู้กู้บางรายมักจะไม่ให้ความสำคัญกับการชำระหนี้ เนื่องจากถือเป็นเงินที่รัฐบาลให้ใช้แล้วมักจะไม่เรียกคืน

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนามผู้วิจัยได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบการอาชีพ การศึกษาชาวมะลิ องค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนิน โครงการตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน หมู่บ้านพญาเย็น หมู่ที่ 13 ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา คนในชุมชนรู้หน้าที่ของตนเอง มีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ มีความขยันอดทน มีความรักใคร่ปรองดองกันในครอบครัว มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร มีผู้นำที่มีคุณธรรมและยุติธรรม นอกจากนี้ชุมชนยังสามารถร่วมกันแก้ปัญหาโดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน

5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

5.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) กองทุนหมู่บ้านปล่อยให้กู้รอบที่ 2 เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2545 เมื่อระยะเวลาผ่านไปประมาณ 6-7 เดือน สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการสามารถก่อให้เกิดรายได้ต่อเดือนประมาณ 1,500 - 2,000 บาท และสามารถนำเงินส่งคืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยทำให้กองทุนหมู่บ้านเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ ต่อไปอีก

5.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการสามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าแต่ก่อน

5.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) วิถีชีวิตในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ก่อให้เกิดสันติสุขในชุมชน คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีอาชีพ มีรายได้ที่มั่นคงกว่าแต่ก่อน และมีอาชีพใหม่ ๆ เข้ามาในหมู่บ้าน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน

1. บ้านพญาเย็น หมู่ที่ 13 ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากระเบียบข้อบังคับ กองทุนหมู่บ้าน บ้านพญาเย็น มีระเบียบกองทุนหมู่บ้านจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน คือช่วยลดอัตราดอกเบี้ย และผู้ที่ไม่ได้ฝากเงินตั้งจะต้องมีสิทธิกู้เงินกองทุนด้วย

2. ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกกองทุนเพราะบางกรณีผู้กู้มีปัญหาเรื่องผู้ค้ำประกัน

6.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

1 ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมเกี่ยวกับการบริหารจัดการให้แก่คณะกรรมการ

2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านควรมีการประสานงานระหว่างองค์กรประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ

6.3 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของกองทุน

1 ควรมีหน่วยงานทางราชการเข้ามาช่วยเหลือแนะนำในด้านต่าง ๆ เช่น กระบวนการการผลิต การตลาด ให้กับชุมชน

2 ควรมีวิทยากรหรือผู้มีความรู้มาแนะนำให้ความรู้ เพื่อให้สามารถขยายงานให้เติบโตได้

6.4 ข้อเสนอแนะนำสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติม

1 ควรเพิ่มระยะเวลาในการค้นคว้าข้อมูลในการทำสารนิพนธ์

บรรณานุกรม

- ชัยวุฒิ ชัยพันธ์. 2544. การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดร. อภิชาติ พันธแสน. 2539. พัฒนาชนบทไทย : สมุทัยและมรรค แนวคิดทฤษฎีและภาพรวมของการพัฒนา. กรุงเทพฯ : บริษัททอมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด
- ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. 2543. พื้นฐานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
- สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. 2545. ชุดการวิจัยชุมชน. นนทบุรี : บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. 2545. ชุดวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ. โทร 0-2248-4530-9 : บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- ศุธี ประศาสตร์เศรษฐ, ฉันทนา บรรพศิริโชติ, โชคชัย สุทธาเวช และณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. 2544. วิธีสังคมไท ชุดที่ 3 เศรษฐกิจ-เศรษฐศาสตร์ทางเลือก. โทร 411-1523 : เรือนแก้วการพิมพ์.